

Utdanning
Nr. 5, 10. mai 2024

Mia ble bare 12 år

Nå vil kommunen lære av feilene de gjorde.
Og får hjelp av Mias foreldre.

INNHOOLD

Hvor drar vi i dag?

Tolv torsdager tester ti elever ut andre læresteder enn klasserommet.

Tause timer fulle av språk

Ved Huseby ungdomsskole i Trondheim undervises det i tegnspråk som fremmedspråk.

Barnehagekorps i et kvart århundre

I Etterstad barnehage i Oslo trener korpset til 16. mai og til barnehagens sommerfest.

Når barndommen ofres for barnas markedsverdi

Hvem er tjent med at verdien av et barn skal ligge i fremtidig inntjeningssevne? spør kronikkforfatterne.

LEDER

En forskjell for andre

I en stue på Kolbotn står Nina og Trygve Næss med to kasser. Den ene er full av bilder, utklipp og minner om datteren Mia. Den andre av papirene fra saken de kjempet i årene etter at hun tok sitt eget liv, bare 12 år gammel. Nå har de åpnet begge igjen, i håp om at det kan hjelpe andre.

Ni år etter at datteren døde, har foreldrene bestemt seg for å samarbeide med kommunen om anti-mobbearbeidet. Det kan du lese om i denne utgaven av Utdanning. Foreldrene gjør dette, trass i at det tok fle e år før daværende kommuneledelse innrømmet at de ikke hadde gjort jobben sin. Man kan lure på hvordan foreldrene orker. Ikke bare går de gjennom hele historien igjen; alle papirene og følelsene. Men de gjør det med varsomhet og omtanke. Nina og Trygve Næss er ikke ute etter å finne syndebukker. De er ute etter lærdom. Det er beundringsverdig.

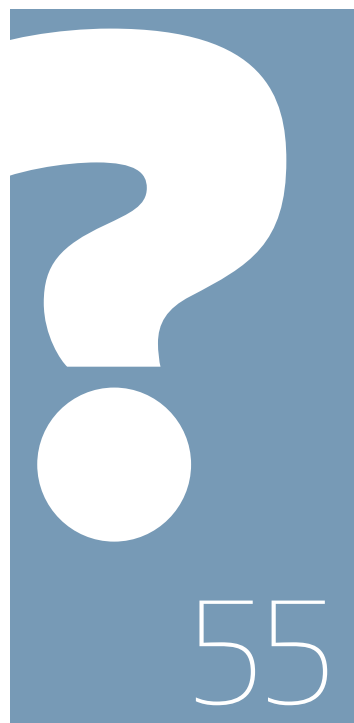
Tallene fra årets elevundersøkelse viser at mobbingen øker kraftig i grunnskolen. Omtrent 16 prosent av elevene i 5. klasse oppgir at de er blitt mobbet. 11 prosent av tiendeklassingene svarer det samme. Økningen skjer på tross av mange års innsats. Det skjer på tross av endringer i lovverket, antimobbe-kampanjer, vennegrupper og Bli med-dans. Men det betyr ikke at alt har vært forgyves. Det betyr bare at vi må jobbe enda hardere.

Det var det kommuneledelsen i Nordre Follo erkjente. De vil bli bedre. De vil unngå at det samme skal skje igjen. Da trenger de mer kunnskap, bedre dialog med foresatte og bedre systemer. – Det handler om kompetanse, tid og genuin omsorg for elevene, sier områdesjef Katti Anker Teisberg.

På denne måten lever historien om Mia videre. Hennes opplevelser kan bety en forskjell for andre. Det er en mager trøst, men viktig lærdom.

Kom quiz du skjønne milde

Greier du femten underfundige spørsmål?

Drap, sorg, nytt liv og ein svær hare

Påska vekte vel sterke kjensler hos barna, men dei tilsette fann ei stillferdig løysing.

Hold deg oppdatert på

UTDANNINGSNYTT

Kaja Mejlbo, ansvarlig redaktør

ARBEIDSLIV

Over 100 lærere har søkt seg bort

Mens over 100 lærere i Bodø har søkt seg bort fra kommunen, har nesten 300 vurdert å skifte jobb.

Tekst: Paal Svendsen | ps@utdanningsnytt.no

Det viser en undersøkelse gjort av Utdanningsforbundet i Bodø, omtalt i Avisa Nordland. Åtte av ti lærere i Bodø har vurdert å skifte jobb, og sju av ti barnehagelærere i kommunen svarer det samme.

– Det er et skremmende høyt tall, sier Trond Are Fjordtun, leder og hovedtillitsvalgt i Utdanningsforbundet i Bodø.

– En ting er å føle at dette er tungt, at man er sliten og ønsker å gjøre noe annet. Når du går til det skrittet at du begynner å søke deg vekk, er tallet mye høyere enn jeg hadde trodd, sier han til avisa.

Undersøkelsen er sendt ut til kommunens 556 grunnskole- og barnehagelærerne. 60 prosent har svart.

Resultatene er nedslående. Åtte av ti lærere i skolen og sju av ti lærere i barnehagene har vurdert å skifte jobb i løpet av det siste året. 29 prosent av lærerne og 13 prosent av barnehagelærerne har søkt på en stilling utenfor kommunen det siste året.

Undersøkelsen viser også at sju av ti lærere sier de ikke vil anbefale andre å søke jobb i Bodø kommune framfor andre kommuner. For barnehagelærere er tallet 44 prosent.

– At så mye som 80 prosent vurderer å skifte jobb, det er helt hinsides. At det er likevel er nesten en tredel som faktisk har søkt seg bort, er like skremmende, sier hovedtillitsvalgt Katrin Kummernes.

Utdanningsnytt har fått tilgang til undersøkelsen. Den viser også at lærerne ser med bekymring på ressursituasjonen i skolen.

94 prosent sier at ressursituasjonen de siste årene og fremover påvirker elevenes opplærings tilbud «negativt eller svært negativt». For barne-

Foto: Mosphotos

Ifølge en undersøkelse i regi av Utdanningsforbundet i Bodø vil sju av ti lærere ikke anbefale andre å søke jobb i Bodø kommune framfor andre kommuner.

hagelærere er dette tallet 85 prosent.

86 prosent sier de har i «liten grad eller svært liten grad» tid nok til å følge opp elevene, og 78 prosent sier det ikke er nok lærere i forhold til antall elever på skolen.

Barnehagelærerne er også spurt hvor ofte de går med for lite personale i åpningstiden. 85 prosent svarer «ofte» eller «inimellom».

Foreldre varsler mulig søksmål mot Bodø kommune

Foreldre i en barneskoleklasse i Bodø varsler mulig søksmål mot kommunen for brudd på opplæringsloven og omsorgssvikt, skriver Avisa Nordland. I et brev til kommunen og Statsforvalteren i Nordland beskriver foreldrene et skolemiljø preget av fysisk og psykisk vold, mobbing, trusler og nedsettende språkbruk. De påpeker også høy gjennomtrekk av lærere og assistenter.

Barnehage- og skolesjef Tore Tverbakk sier kommunen jobber tett med rektor om tiltak.

VI FORENKLER TILPASSET OPPLÆRING

1.-10. TRINN - VGS - VO

www.arbeidmedord.no

JEG VIL LÆRE Å LESE 1-8 1.- 3. TRINN

BOKA ER FORTSATT VIKTIG

1-4 LYD- OG BOKSTAVINNLÆRING

5-8 LESEFORSTÅELSE

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN. Jeg vil lære å lese 1-4, store eller små bokstaver

JEG VIL LÆRE Å REGNE 1-5

Tallene 1-20

Motiverende bøker for de yngste elevene

Pris pr. bok kr 75,-. A5 format, engangsbøker. BM og NN.

VIIDET

Passer best på 3. – 6. trinn.
Kan også brukes på eldre elever og i v.o.

Nivådifferensiert undervisningsopplegg på tre nivå

Grunnleggende ferdigheter i norsk, engelsk og matematikk

- Ypperlig for elever med lese- og skrivevansker. Lett å bruke.
- 15 tema fra naturfag, religion og samfunnsfag. Tre hefter til hvert tema. Eks. på tema: Vennskap, Familie, FN, Jul, Trafikk.
- 45 hefter. Kan gjøres uavhengig av hverandre.
- Kan brukes digitalt. Må ha program som kan åpne PDF.
- Passer best til utskrift for å jobbe på papir.
- Repetert lesing. Helhetslesing. • Kan brukes hver for seg eller tverrfaglig.

Norsk og engelsk kr 440,- + mva. pr. hefte. Matematikk kr 400,- pr. hefte + mva.

Bokmål. **Kun digital utgivelse.** Kopiering tillatt. **6 tema (18 hefter) klar aug. 2024.**

NYHET!

Kommer aug. 2024

FOKUS PÅ SKRIVING 1-6

1.-6. trinn

Skaper skriveglede og forbedrer leseferdigheten
- To nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

ALLE MÅ LESE MYE 1-5

1. og 2. trinn.

God lesestart for alle
- 60 historier
- Oppgaveark
- Tre nivå

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

OPPGAVEMIKS

5.-10. trinn, vgs, vo.

72 artikler for lesetrening
Grammatikk
Rettskriving
Språktrening
To nivå
Også engelsk

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

DYRENE I SKOGEN SNAKKER

3. og 4. trinn

Ypperlig for lese- og skrivekurs

BM og NN
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

REPETERT LESING

1. -10. trinn.

Ingen metoder har vært bedre i vårt materiell enn repetert lesing
To nivå
Salgssuksess

BM og NN.
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LESESTRATEGI 1-4

Brukes på 4.-10. trinn

Mange lesestrategier for god læring
3 nivå
Fagtekster

BM og NN
Pris pr. hefte kr 560,- + mva. Kop. or.

LES, TEGN OG FARG

Enkelt og lærerikt hefte for 2. og 3. trinn

- * Lesetrening
- * Studieteknikk
- * Begreper
- * Tekster til alfabetet
- * To nivå
- * Flott for min.språklige

BM og NN. Inkl. digital utgave.
Pris kr 560,- + mva. Kop. or.

UKENYTT

5.-10. trinn

41 utgivelser hvert skoleår
Følger skoleåret

Nyhetsquiz!
Lærerikt og engasjerende opplegg om nyheter

BM og NN
Årsab. kr 1680,- + mva.
1/2 årsab. kr 890,- + mva.

ARBEID MED ORD

DIGITALE UTGIVELSER AV DE FLESTE HJELPEMIDLENE
www.arbeidmedord.no

Tlf.: 380 33 002 Epost: sven@arbeidmedord.no

TARIFF 2024

Kom i mål uten mekling

Foto: Jørgen Jølstad

Forhandlingslederne i kommuneopp-gjøret: Fra venstre Geir Røsvoll (Unio), Trond Ellefsen, (YS), Mette Nord, (LO), Tor Arne Gangsø (KS) og Tonje Leborg (Akademikerne). Bildet er fra for-handlingsstarten 15. april.

I årets tariffoppgjør ble kommunenes organisasjon KS og arbeidstakerne i LO, Unio og YS enige om lønnsvekst innenfor en ramme på 5,2 prosent.

Det betyr en lønnsøkning på minst 22.000 kroner for 400.000 kommunalt ansatte. I tillegg er det enighet om at kommunene skal utarbeide kompetanseplaner på alle nivåer, noe flere av arbeidstakerorganisasjonene har vært opptatt av.

Etter forhandlinger mange timer på overtid ble det enighet om morgenen 1. mai.

– Det har vært krevende, men konstruktive forhandlinger for å klare å forene svært ulike krav. Resultatet gir alle grupper i kommunesektoren reallønnsvekst, med god lønnsutvikling for både lavtlønte og ikke minst utdanningspersonell, sier arbeidslivsdirektør Tor Arne Gangsø i KS.

Fornøyde arbeidstakere

– Vi fikk innfridd vårt krav om en klar reallønnsvekst, og vi fikk også en prioritering i favør av dem med lengst utdanning og lang ansiennitet. Vi mener derfor dette er et akseptabelt resultat for våre medlemmer i Unio kommune, sier Geir Røsvoll, som har forhandlet for over 140.000 an-

satte med høyere utdanning i kommunene.

Det er avtalt en ramme for årslønnsveksten på 5,2 prosent, det samme som ble avtalt i frontfaget. Beregnet prisvekst i 2024 er på 4,1 prosent.

Sentrale tillegg og lokal pott

For Unios grupper er det avtalt sentrale tillegg på mellom 22.000 og 37.000 kroner med virkning fra 1. mai. Ny garantilønn justeres tilsvarende.

I tillegg til de sentrale tilleggene er det avtalt en lokal pott fra 1. oktober 2024 som utgjør 1,1 prosent av ramma.

Partene er også enige om en såkalt «reforhandlingsklausul».

– Det betyr at dersom andre organisasjoner i forhandlinger, mekling eller nemndbehandling oppnår bedre resultat enn vi har fått i disse forhandlingene, forbeholdes retten til å kreve nye forhandlinger. Dette er vi meget fornøyde med å ha fått inn, sier Røsvoll.

Likevel minner han om at dette resultatet ikke

løser kommunenes rekrutteringsproblemer i utdannings- og helsesektoren.

Utvalg skal vurdere nye lønnsmodeller

Lærerne i skoleverket har over tid hatt en dårligere lønnsvekst enn andre grupper i kommunesektoren. Derfor krevde Unio også en utredning av et eget kapittel eller hovedtariffavtale for lærerne i skoleverket. For å møte dette kravet ble det avtalt å videreføre partssammensatt utvalg for sentrale lønns- og stillingsbestemmelser.

Dette utvalget skal «vurdere nye lønnsmodeller for stillingsgrupper i kap. 4, herunder undervisningspersonalet». Utvalget skal også «belyse betydningen lønnsmodellene kan få for de ulike stillingsgruppene, og eventuelle behov for endringer i tilhørende vedlegg».

– Dette kan forandre lønssystemet i fremtiden, og kan få stor betydning for oss, understreker Røsvoll. © NTB

Oppgjøret for 6000 lektorer til mekling

I motsetning til de tre andre hovedorganisasjonene brøt Akademikerne forhandlingene med KS.

Oppgjøret, som blant andre omfatter 6000 medlemmer av Norsk Lektorlag, går dermed til mekling. Fristen for å komme til enighet og unngå streik er 23. mai.

– Det har vært krevende forhandlinger og KS har vist liten vilje til å komme oss i møte. Tilbudet fra KS var rett og slett ikke godt nok for våre medlemmer, sier leder Tonje Leborg i Akademikerne kommune til NTB.

Alle brøt i statsoppgjøret

Unio, Akademikerne, YS og LO Stat brøt forhandlingene med staten.

Dermed blir det mekling, med frist 23. mai.

– I stedet for å ta tak i de reelle utfordringene i staten har statens hovedfokus vært å samle alle fire hovedsammenslutninger i en felles tariffavtale. Men statens tilbud i forhandlingene gir ingen forbedringer for Unios medlemmer, og da måtte det bli brudd, sier forhandlingsleder Guro Elisabeth Lind i en pressemelding.

I dag har LO og YS én avtale, mens Unio og Akademikerne har en annen, som blant annet innebærer at lønnsporten fordeles gjennom lokale forhandlinger. Rundt 2350 medlemmer av Utdanningsforbundet omfattes av oppgjøret.

... og i Oslo

Også i oppgjøret for ansatte i Oslo kommune ble det brudd med de fire hovedsammenslutningene.

Leder i Unio Oslo kommune, Marianne Lange Krogh, mener det er urovekkende at Oslo kommune ikke viser større vilje til å få til en løsning.

– Det er stor mangel på kvalifiserte ansatte i mange av de kommunale tjenestene. Og dette vil bare forverres i årene som kommer hvis man ikke klarer å tiltrekke seg og beholde nødvendig arbeidskraft, sier Krogh til NTB.

Tariffoppgjøret i Oslo kommune omfatter vel 9000 medlemmer av Utdanningsforbundet. Også i dette oppgjøret er 23. mai fristen for å komme til enighet i meklingen.

Ta med klassen!

Mestring, samhold og sunn aktivitet!

Fra Mo I Rana i nord til Kristiansand i sør.

Høyt & Lavt Klatreparker skaper en god arena for klassesur og aktivitetsdag - for alle!

Finne din nærmeste klatrepark på www.hoytlavt.no

HØYT & LAVT
KLATREPARKER

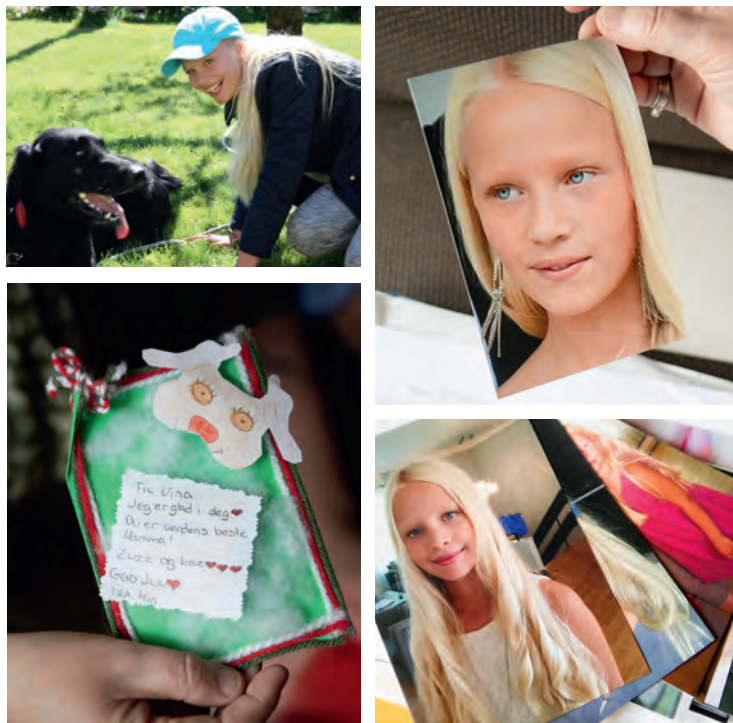

Deler Mias historie

Mia var bare 12 år gammel da hun tok livet sitt etter flere år med mobbing. Nå samarbeider foreldrene med kommunen for å hindre at noe lignende skjer igjen.

Tekst: Marianne Smeby Strand Foto: Anne Elisabeth Næss

Mia rakk å sette sterke spor gjennom sitt tolvårige liv, hos hele familien og familie-hunden Pepper. Den dag i dag finner foreldrene lapper, tegninger og kort med kjærlighetserklæringene til mor og far.

– Mia var utrolig herlig. Hun var ekstrem snill og morsom og brydde seg veldig mye om omgivelsene sine, sier Nina Næss om datteren.

Hun har tatt frem en liten kiste i stua hjemme på Kolbotn rett sør for Oslo. Der ligger alle bildene, kortene, tegningene og minnene om datteren. Ni år har gått siden vårdagen i 2015 da yngstejenta deres avsluttet livet, bare få dager etter at hun hadde gått i sitt siste 17. mai-tog. Mai skulle aldri bli den samme igjen for Nina og Trygve, pappaen til Mia.

En annen bunke med permer og papirer vitner om den årelange kampen for sannheten om datterens skolegang. Den startet da foreldrene ba om å få utlevert elevmappen til Mia. De ville vite om årene med bekymringer for klassemiljø og mobbing var registrert.

– Lite var registrert på en god måte. Ikke våre henvendelser gjennom årene, og vi så heller ikke dokumentasjon på tiltak, evaluering

eller oppfølging, sier Nina.

Møtet de ba om i etterkant med daværende Oppegård kommune, opplevde de også nedslående. Kommunen hadde evaluert seg selv og kunne ikke se at deres ansatte hadde gjort noe galt, ble de fortalt, med advokat Frode Sulland som bisto foreldrene til stede.

– Da sa vi at vi gjerne ville se den evalueringen. For hvis kommunen ikke ville høre på oss, var det viktig for oss å se på hvilket grunnlag de mente de hadde gjort alt rett. Men det fikk vi ikke. De ville heller ikke høre hva vi hadde av tanker om det som hadde skjedd.

Nina Næss ble ikke sint, sier hun. Hun ble forbannet: – Å bli møtt på den måten, da var det noe som tente i oss. Dette måtte vi gjøre noe med.

Utstrakt hånd

I et klasserom på en av Nordre Follo skoler er stemningen god. Nina og Trygve Næss har

møtt Arnfinn Almås og Katti Anker Teisberg før. Almås er kommunalsjef for oppvekst og læring, Teisberg områdeleder for alle de 22 skolene i storkommunen, som Oppegård nå er en del av. Nina møtte kommunelederne ved en tilfeldighet i jobbsammenheng høsten 2023, og Teisberg inviterte foreldrene til en samtale. De ville snakke om hvordan Mias historie kunne bli til læring i kampen mot mobbing og utenforskap. Foreldrene bestemte seg for å takke ja.

– Det var egentlig et enkelt valg. Siden 2015 har vi fulgt med på elevundersøkelsene for kommunen og vært opptatt av utviklingen i mobbetallene, forklarer Nina.

– Vi ser at de har problemer som alle andre kommuner. Og da de spurte om vi skulle ta noen møter og eventuelt møte rektorene, så synes vi det høstes spennende ut. Kommunen var interessert i det vi kan bidra med, og det var bra.

I februar stod de foran alle rektorene og la

Nina og Trygve Næss samarbeider nå med Nordre Follo kommune i kampen mot mobbing. Her med kommunalsjef Arnfinn Almås og områdeleder Katti Anker Teisberg.

ingenting imellom da de fortalte sin historie og gikk gjennom skolen og kommunens manglende oppfølging av Mia.

– Det betyr mye for oss, sier kommunalsjef Almås.

– Å ha kompetanse betyr å ha kunnskapen, holdningene, ferdighetene og evnene til å gjøre noe. Å få høre deres historie gir oss mer kompetanse. Samarbeidet har vært veldig ålreit, selv om det kanskje ikke er riktig ord å bruke.

– Jo, det syntes jeg godt du kan. Vi føler også at det var ålreit, sier Nina.

– Vi ser jo fortsatt at det er store problemer i skolen, og det bekymrer oss. Heldigvis er det ikke så mange som tar sitt eget liv, men det er veldig mange som sliter med ettervirkninger av mobbing og utenforskap i skolen.

Nina og Trygve sier de er opptatt av læringen, og ikke av å finne syndebukker. De er glade for at erfaringene kommunen ikke ville

lytte til i 2015, i dag er ønsket.

For skolen og kommunen gjorde feil den gangen, var konklusjonen. Det som den gang het fylkesmannen konkluderte i sin rapport i 2016 at Mia ble utsatt for mobbing, at det ikke ble fattet enkeltvedtak og at kommunen ikke fulgte opplæringsloven. Politiet kom til samme konklusjon, og bøtela kommunen.

Men ledelsen i Oppegård kommune avviste at de hadde brutt opplæringsloven. Først etter tre år – i 2018 – og etter at foreldrene varslet søksmål, innrømmet de feil, inngikk forlik og betalte familien oppreisning og dekket deler av saksomkostninger. Utdanning har vært i kontakt med daværende rådmann Lars Henrik Bøhler. Han vil ikke kommentere vurderingene som ble gjort den gangen, men sier at det både er flott og prisverdig at foreldrene til Mia nå samarbeider med kommunen i kampen mot mobbing.

– Dette er en viktig sak som omfatter mange

berørte og særlig de som rammes direkte av den. Samarbeidet er et positivt tiltak som har stor lærings- og erfaringsverdi, sier Bøhler.

Det samme sier områdesjef Katti Anker Teisberg. Hun jobbet ikke i kommunen da saken pågikk, men sier hun forstår at foreldrene til Mia følte seg dårlig behandlet den gangen.

– Det er et faktum at alle beslutningsorganer konkluderte med lovbrudd, og det forholder vi oss til. Viktigst for kommunen nå er at vi ønsker å bruke de dyrekjøpte erfaringene de har til å jobbe enda bedre med disse problemstillingene. Dette er et lederansvar, og ikke den enkelte lærers ansvar. Det handler om å forstå når folk er i en krise, og hvordan vi skal møte dem. De ble ikke møtt og hørt godt nok den gangen, og det ønsker vi å gjøre nå.

At Mias foreldre stiller opp for kommunen, er hun takknemlig for.

– Jeg kjenner på en enorm respekt og takk-

nemlighet for at de gjør dette, og jeg vet at det har vært beintøft for dem å grave historien frem igjen.

Urolig klasse

Bakenfor rapporter, tilsyn og feil som ble begått, minnes foreldrene Mia som en aktiv jente. Hun var en som stod på vannski om sommeren og kjørte slalåm om vinteren. Drev med fotball, dans og ridning. Likte å tegne og male. Med to storebrødre ble hun tøff på så mange måter, beskriver Nina.

– Trygve har sagt det; hun kunne komme inn i rommet, og rommet ble lysere. Hun var så happy, delte alltid ut klemmer og lapper med små kjærlighetserklæringer.

Mia var forventningsfull da hun skulle starte på skolen.

– Vi har alltid hatt et godt forhold til skolen, og vi fremsnakket skolen og lærere med alle barna våre, understreker Nina.

Det skulle imidlertid ganske fort vise seg at Mia hadde havnet i en urolig klasse, men til å begynne med bekymret ikke det foreldrene nevneverdig. Det gikk ikke på Mia spesielt, det handlet om klassemiljøet og det hadde de tiltro til at skolen ville håndtere.

Men da fjerdeklasse kom, innså de for alvor at datteren ikke hadde det bra og tok opp dette med skolen. Hjemme fortalte Mia om hendelser og episoder, hun var lei seg og trist. Andre ganger sa hun ikke noe, men foreldrene skjønnte at noe hadde skjedd. Selv om Mia ikke ville det, henvendte de seg til skolen og ba om hjelp.

– Det gjorde alt verre for Mia. Da ble hun kalt «snitch» og «bitch» og ble oversett.

Alle dager var riktignok ikke like ille. Men også det skapte mye usikkerhet.

– Hun visste aldri når hun var innenfor og når hun var utenfor, og det var et spill hun ikke var så god i, forteller Nina.

Mia ble gradvis mer selvkritisk og fikk et lavt selvbilde. Foreldrene fortsatte å dele sine bekymringer med skolen, men opplevde at det ikke hadde noen effekt. I stedet var det med på å forsterke utfordringene for Mia.

– Det var også en periode der vi sa til Mia at

Vi ser jo fortsatt at det er store problemer i skolen, og det bekymrer oss.

Nina Næss, mamma

Jeg kjenner på en enorm respekt og taknemlighet for at de gjør dette.

Katti Anker Teisberg, områdesjef

hun måtte tøffe seg litt opp i de jentegreiene. Og det angrer jeg på. Hun var ikke tøff, hun var en snill, sensitiv jente, innser faren.

– Jo, men samtidig litt robust, mener moren.

Vondt i magen

Mia gikk på skolen helt til det siste halve året. Da fikk hun mye vondt i magen og begynte å trekke seg unna, ble amper og ville ha tid for seg selv hjemme.

– Det var mange grunner til at alarmen ikke gikk umiddelbart, blant annet fordi Mia sa hun hadde det bra når vi spurte, sier Nina.

Da foreldrene opplevde at kommunikasjonen med skolen låste seg helt, endte de opp med å bytte skole, to måneder før sommerferien. En av ungdomsskolene i kommunen hadde Musikk, dans og drama som valgfag. Siden Mia elsket å danse og synge, valgte de barneskolen som lå rett ved denne.

Å hente frem bunken med papirer og permer etter den lange kampen de stod i for å få frem datterens historie i møtet med rektorene, ble tøft. - Alt i alt var det bra for oss å stå der og sette ord på det som har skjedd. Jeg følte at ringen ble litt sluttet, sier Nina Næss.

Med ny skole, nye venner og en ny start så det ut til å gå fint. I en kladdebok som lå på skolen, skulle de senere lese datterens ord om at hun var så glad for skolebyttet. «Det reddet livet mitt», skrev 12-åringen.

Pappa Trygve har tenkt på det i ettertid; hvordan han tror Mia var lei seg inni seg, men smilte likevel.

– Og vi senket garden litt, vi så hun hadde det bedre.

Men noe skjedde, som gjorde at det likevel gikk galt. Foreldrene ønsker ikke å gå inn i alle disse detaljene, men Utdanning er kjent med flere av hendelsene.

– Og vi tror det gjorde at hun falt helt sammen psykisk.

Politiavhør

De fant henne på rommet. Døren var låst, de måtte sparke den inn. Nina og en av brø-

drene til Mia satte i gang med førstehjelp og livreddende behandling, med 113 på tråden hele tiden, før brannvesenet, ambulanse og helikopteret kom én etter én. De fikk i gang hjertet hennes igjen, men på Ullevål sykehus fikk de ganske raskt beskjed om at hun ikke kom til å overleve.

Et voldsomt kaos fulgte. Bunnløs sorg. Obligatoriske politiavhør og en bolig som ble betraktet som et åsted, slik et selvmord automatisk utløser. Og etter hvert en bisettelse med 500 mennesker og like mange kondolansehåndtrykk på kirketrappen.

Først over sommeren forsøkte de å legge sammen bit for bit. De ville forstå hva alle parter kunne gjort annerledes, men endte i stedet opp i møtet med kommunen som tente kamplysten. Det ble både tilsynssak, politisak, dokumentar på NRK Brennpunkt, teaterstykket «11 år» og møte med ikke bare én, med

to kunnskapsministere, først Torbjørn Røe Isaksen (H), deretter Jan Tore Sanner (H).

– De tok problematikken på alvor, påpeker Nina Næss.

– Selv om det var en tung prosess, fikk vi bekreftet at våre mistanker var reelle. Og det var på en måte bra.

Forlik etter tre år

Men Oppedgård kommune glimret fortsatt med sitt fravær. Da forliket kom etter tre år, følte foreldrene lite eller ingenting.

– Det var fint at det ikke hadde vært forgjeves, og fint at vi fikk medhold på alle punkter, men jeg følte ingenting, forteller Nina.

– Fordi dette skulle egentlig ikke vært nødvendig. Hadde de gidde å ta den praten med oss samme år som det skjedde, så hadde alt blitt annerledes. Vi var jo kun interessert i å belyse saken, se om noe kunne vært gjort

I en kiste i stua hjemme på Kolbotn ligger bilder, håndskrevne lapper og gode minner om Mia som den flotte datteren hun var.

annerledes. Ikke for å finne syndebukker, men for å se hva de kan lære av det.

6,3 prosent av elevene på 7. trinn og 8,9 prosent på 10. trinn opplever mobbing på Nordre Follo skoler, viser den siste elevundersøkelsen.

– Snittet vårt ligger under landsgjennomsnittet, men det er absolutt ting vi må jobbe med. Vi skal markere standpunkt og sette grenser for dårlig oppførsel, og vi skal ikke tolerere mobbing, understreker områdeleder Katti Anker Teisberg.

– Samtidig er det noe med at der det er mennesker, vil det oppstå situasjoner. Dette er et arbeid vi aldri blir ferdig med.

Hun tror saken med Mia og foreldrenes kamp, i tillegg til fle e andre mobbehistorier de samme årene, har bidratt til å endre lovverket og forsterke rettighetene til elevene. Folks erfaringer med skolen gir viktig innsyn, mener hun.

– Vi kan lese oss til ting, se til teorien, men må også se hva historien forteller. I denne saken er vi interessert i å høre hva som ble vanskelig. I andre saker kan vi også være på jakt etter det som går bra. Det er en del av det å bygge kunnskap, og som gjør skolelederne rustet til å møte foreldre når de er på sitt såreste. Det handler om kompetanse, tid og genuin omsorg for elevene, sier Teisberg.

Kommunalsjef Almås er enig.

– Vi møter fortvilte, sinte, redde, engstelige og kjempebekymra foreldre. Da skal vi klare å stå i det. Også når foreldrene klager til statsforvalter og kontakter advokat. Det må vi klare å håndtere.

Vil ha på plass gode systemer

For foreldrene er målet å bidra til at skolene skal få systemer som gir trygghet og tar på alvor elever og foreldre som opplever proble-

mer som enkeltelev eller i klassemiljøet.

– På samme måte som om du ringer politiet eller helsevesenet, skal du føle at du kontakter eksperten når du kontakter skolen. På skolen er det veldig personavhengig, derfor må systemene treffe bedre, mener Nina Næss.

Det var også en del av budskapet da de stod foran kommunens rektorer på seminaret i februar. I forkant hadde Teisberg utfordret foreldrene på hva de mener kunne hjulpet dem, hva de savnet, i situasjonen de stod i, gjennom årene med Mia.

Punkt for punkt diskuterte og sorterte de innenfor de rammene skolene har.

– Vi har lovverket, egne retningslinjer – hva er ivaretatt hvor, og til slutt hva kan vi jobbe videre med, oppsummerer Teisberg.

Det ble diskusjoner både om det relasjonelle og mellommenneskelige, og det organisatoriske i skolen.

Med Mias to storebrødre forsøker Nina og Trygve å se fremover. - Det er veldig lett å se bakover, vi gjorde vårt beste for Mia. Vi har to gutter igjen, da kan du ikke slutte å ha orden på livet. Du har ikke noe valg.

- Nina og Trygve er veldig opptatt av informasjon og dialog med foreldre. Og for oss er det viktig å understreke at det er skolene som har ansvaret for kontakten med foreldrene.

Teisberg mener det er viktig å ta med seg Ninas og Trygves erfaring med at relasjoner blir personavhengige også i skolen.

- Hva slags relasjon har læreren til elevene, lærerne seg imellom, skoleledelsen og lærerne, og skolen med foreldrene. De er opptatt av dette med klasseledelse, og kompetanse hos læreren. De hadde selv erfart at lærere tar videreutdanning, er delvis borte fra en krevende klasse, og vikarer settes inn, med de utfordringene det gir.

Samtidig opplever skolene et krysspress i skolehverdagen som er krevende å håndtere, understreker Katti Anker Teisberg.

- Det går på uenighet om hvem som er utsatt for hva, og det kan være fle e parter som

opplever seg krenket eller utenfor. Så kan også foreldre ha ulike synspunkter på hvordan dette skal håndteres. Lærerne og skolen er ikke etterforskere, men jobber med mellommenneskelige relasjoner, og da vil man oppleve at ting er vanskelig fra tid til annen. Men jo bedre man samarbeider og forstår hverandre, jo bedre dialogen er, jo større er sjansen for vi får det til. Men det er ikke sånn at hvis vi bare er hyggelig og imøtekommende, så er alt fikset. Det er viktig å huske at hver sak er unik, det er ikke ett fasisvarsvar som vi alltid kan bruke.

Etterpå

Nina Næss innrømmer at det å ta frem bunken med gamle papirer for å forberede en presentasjon for rektorene var krevende, men opplever at selve seminaret gikk fint.

- Alt i alt var det bra for oss å stå der og sette ord på det som har skjedd. Jeg følte at ringen

ble litt sluttet.

Det er viktig for dem å få frem at historien om Mia handler om en helt vanlig jente som ble utsatt for mobbing.

- Mia var bare 12 år og hun skrev et avskjedsbrev, som ga oss noen svar. Det sier mye om hennes omsorg for oss. Vi klarte ikke å hjelpe Mia, og vi kjenner på det. Brevet var et trøstebrev til oss. Det er derfor vi kan stå så trygt i dette, både den gang og nå.

Mias to storebrødre gjør at livet er fint.

- Vår oppgave er å vise dem at vi fikser dette, understreker moren.

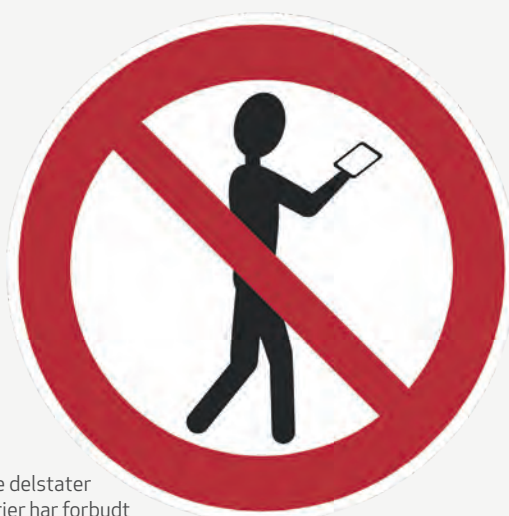
Bitterhet kjenner de ikke på, understreker faren.

- Nei, det blir for dumt. Det er veldig lett å se bakover, vi gjorde vårt beste for Mia. Vi har to gutter igjen, da kan du ikke slutte å ha orden på livet. Du har ikke noe valg.

Avlyst grunnet monsterhete

FILIPPINENE: I store deler av øyriket har undervisningen vært suspendert grunnet helsefarlig hete i april. Her ser vi en lærer i et tomt klasserom på en barneskole i Iloilo City, 2. april.

Strammer inn for mobiler i skolen

I år ble Queensland den siste delstaten der elevenes bruk av mobiltelefoner i skolen begrenses.

AUSTRALIA: Det er nå forbudt for elevene i Queensland å bruke telefonene sine i klassen, friminutt eller storefri, ifølge nyhetstjenesten 9News. I New South Wales er mobiltelefoner forbudt på skolen. Rektor kan innvilge eventuelle unntak. Mobiler er også forbudt i noen private videregående skoler. I Victoria ble mobiler forbudt

i offentlige skoler 2020. Elevene kan ha telefon, men avslått, et sikkert sted. I Sør-Australia er mobiler forbudt i offentlige skoler. Ved noen skoler er låsbare telefonposer delt ut. Også i Vest-Australia er mobiler forbudt ved offentlige skoler. Fra barnehage til 6. trinn må barn som har med mobil, ha den hos lærerne. 7.-12. trinns-elever kan ha telefon, men avslått og ute av syne. I Tasmania er mobiltelefoner forbudt i offentlige skoler. I Nordterritoret er mobiler forbudt i grunnskolen, men tillatt i videregående om de er avslått, ute av syne, et sikkert sted.

Australske delstater og territorier har forbudt mobiltelefoner i skolen.

Foto: Succo, Pixabay

Ved All Saints Catholic College i London vil rektoren frigjøre elevene fra mobiltelefonene deres.

Kjemper mot smarttelefonen

Rektor vil ha 12-timers skoledag mot mobilavhengighet.

STORBRITANNIA: Rektor vil ha 12-timers skoledag for å bekjempe avhengigheten av mobiltelefoner. Dermed blir de rundt 900 elevene ved All Saints Catholic College i London pålagt oppmøte 07:00-19:00.

I stedet for at elevene sitter fjetret over telefonene i timevis hjemme etter skoletid, vil rektor Andrew O'Neill at de deltar i aktiviteter som drama, sport, matlaging og kunst. Det skriver den nasjonale nyhetstjenesten 9News i Australia, i det de sitrer The Times.

O'Neill har vært bekymret for at teknologien har gjort de unge late og engstelige. Et radikalt tiltak måtte til for å bryte vanene, ifølge The Times.

Om innholdet på mobile enheter sier rektoren «noe av det mest sjokkerende jeg noensinne har sett» og nevner mobbing, elevutpressing og seksuelle bilder eller tekster.

Rektor begynte med å forby elevene å ha med mobiler, fordi han var bekymret for at disse ødela sosiale ferdigheter.

Han har uttalt at mange elever ikke klarte å ha øyekontakt, og at elevene kom slitne på skolen etter mobilspilling nattetid.

– Dette er et langsiktig problem vi må løse. Visse elever er fullstendig apatiske. De bryr seg ikke om noen ting, de er helt begravet i telefonene sine, sier rektor O'Neill.

Utenriksnotisene er oversatt og tilrettelagt av Ylva Törngren.

LÆRERE I TENNESSEE:

Får bære våpen på jobb

Delstaten Tennessee har vedtatt en omstridt lov. Nå kan lærere bære våpen på jobb.

USA: Den nye loven ble foreslått av Republikanerne og vedtatt i delstatsforsamlingen 23. april. Kritikerne frykter flere våpen i skolene vil føre til flere ulykker.

Tennessees våpenlover har vært omdiskutert siden en skoleskyting i 2023 der tre barn og tre voksne ble drept. Demokrater har protestert mot Republikanernes håndtering av våpenlovene.

– I stedet for å beskytte barna har Republikanerne nok en gang beskyttet våpnene, sier demokraten Justin Pearson i sosiale medier.

Ifølge Giffords Law Center kan lærere ta med seg våpen på jobb i minst 26 av delstatene i USA. ©NTB

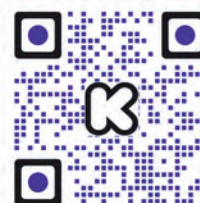

Kompetansia

Teknologi som gir full oversikt over elevenes leseutvikling.

Skann QR-koden og få gratis abonnement ut året!

De har valgt et håndfast fremmedspråk

14-åringene på Huseby ungdomsskole er hørende, men har valgt tegnspråk som fremmedspråk.

Tekst: Heidi Venæs Foto: Ole Martin Wold

Tegnspråklærer Laila Ødegaard klapper i hendene. Det blir helt stille. Selv pratelystne 14-åringene tier nå. Timen i fremmedspråk har begynt. Læreren gir beskjeder og oppgaver med hendene. De ti som har valgt dette faget som fremmedspråk, følger nøye med på lærerens bevegelser, og på munnen hennes. Der ligger det også mye informasjon.

– Det hørt spennende ut. Jeg ville prøve noe nytt og jeg er veldig fornøyd. Foreldrene mine syntes også det var bra at jeg valgte dette, for det er ikke så mange skoler hvor man har denne muligheten.

14-årige Vilde Reinaas Sagøy forteller om hvorfor hun valgte dette som fremmedspråk, i likhet med ni andre hørende 9.-trinnslever på Huseby ungdomsskole i Trondheim.

– Min motivasjon var at jeg slipper å skrive, for jeg har dysleksi. Det er også spennende og nyttig. Du kan jo kommunisere med folk, og det er kult, forklarer Nina Victoria Ramsøy-Fragell.

Felleskap

I det store skolekomplekset i Trondheim går hørende barne- og ungdomsskoleelever

sammen med elever som enten er døve eller har et hørselstap. Skoletilbudet for den siste gruppen (1.-10. trinn) organiseres under barneskolen. Denne sammensetningen under samme tak gir noen spennende muligheter, ifølge Inger Sagen Hasselø, rektor ved Huseby barneskole – A.C. Møller tegnspråksenter.

– Her får man samlet det tegnspråklige skoletilbudet, noe som er viktig for at barn og unge skal ha tilgang til tegnspråklig miljø når de skal ha opplæring i og på tegnspråk. På Huseby normaliseres det å ha hørselshemminger. Det beriker utforskertrangen og nysgjerrigheten til barna. Vi ser at mange hørende blir nysgjerrige på tegnspråket. Barn lærer jo like mye i dialog med hverandre som de lærer av voksne, sier Hasselø.

Ifølge Norges Døveforbund er Huseby sannsynligvis den eneste grunnskolen i landet som tilbyr tegnspråk som fremmedspråk.

Snurrer flaska

– Det er jo stort sett gøy da, men timene kan av og til være litt kjedelige også. Mamma har brukt litt tegnspråk på jobben sin, og da

lærte jeg litt av henne. Derfor valgte jeg dette. Ingen syntes jeg gjorde et dumt valg, forteller Marli Gjævrans Vagnildhaug.

Etter litt innledende tavleundervisning får de ti beskjed om å sette seg ned i sirkel. «Flasketuten peker på» begynner. Den ene etter den andre i sirkelen får oppdrag: «Hva er din favorittsport?», «Har dere kjæledyr hjemme?».

Alle skal med

Ukentlig får hørende ansatte tilbud om kurs i tegnspråk. Skoleledelsen mener det er viktig at fle t mulig har noe basiskunnskap og kan kommunisere litt med både døve voksne og barn.

– Det å ha et samlet tegnspråklig tilbud i en hørende skole gjør tegnspråk mer synlig for fle e. Da får mange mer kunnskap og erfaring med det, noe som kan gjøre det litt lettere å være ikke-hørende. Det gir muligheter for sosial tilknytning til fle e, mener rektor Inger Sagen Hasselø.

Skoleledelsen ser at noen knytter kontakter, og tenker at det ligger et potensial der for brobygging mellom hørende og ikke-hørende.

– For elevene med hørselstap er både det

Tegnspråklærer Laila Ødegaard har satt i gang en tegnspråk-lek, som er vanlig blant døve barn. Benedicte Martinsen (til venstre) og Marli Gjævrøn Vagnildhaug.

Lektor Laila Ødegaard underviser hørende elever i tegnspråk ved Huseby barneskole – A.C. Møller tegnspråksenter i Trondheim.

lille og det store fellesskapet på skolen viktig. De får undervisning i mindre grupper. På alle felles arrangement og opplevelser på skolen benyttes tegnspråktolk. Målet er at alle skal ha utbytte og glede av det store fellesskapet, sier Elin Skjønberg, avdelingsleder ved A.C. Møller tegnspråksenter.

– Vi legger et grunnlag allerede på barne-skolen for at elevene skal bli nysgjerrige på tegnspråk, legger rektor til.

14-åringene har klasserom i samme etasje som de døve og de med hørselstap. Sånn sett omgås de. Ingen av disse tre har imidlertid, så langt, funnet seg ikke-hørende venner.

– Hender det at dere stopper og prater med dem på tegnspråk?

– Nei, jeg kjenner dem ikke så godt, de snakker så mye forttere enn oss, og jeg kan ikke så veldig mye ennå. Innimellom er det vanskelig å forstå hva de sier, forteller Vilde.

Potet og gull

Selv om disse øver seg ukentlig på å bli raske og forståelige med fi gre og håndbevegelser, skal det altså litt til før de når nivået til dem med hørselstap.

Noen ord er vanskeligere enn andre.

– Man glemmer jo tegn veldig fort, å huske tegn er ikke så lett. Potetgull var veldig vanskelig, synes jeg, du må vise to tegn for to ting. Ett for potet og et for gull, forklarer Nina.

Hun demonstrerer med letthet potetgull, nå som hun har lært det.

Vilde følger opp.

– Skolebøker har to tegn i seg, det kan være litt vanskelig.

– Og tallet ni er å holde fi gre rett ved nesene, det var litt rart å lære, synes Nina.

De artige ordene

Jentene er ikke i tvil. De har sine favorittord. Nina liker sjokolade. Vilde liker lasagne.

– Jeg liker ordet sjokolade, fordi det er godt, og så er det et lett tegn å huske. Du ruller bare

Her normaliseres det å ha hørsels-hemminger.

Inger Sagen Hasselø
rektor ved Huseby barneskole

håndflatene mot hverandre, som om du ruller en kule mellom hendene. Og så må du bruke munnbevegelse i tillegg for ordet karamell har samme tegnet.

– Lasagne er et artig ord å lære, for da gjør du bare sånn.

Vilde viser med hendene hvordan lag på lag legges oppå hverandre.

Og de viser ordet pannekake – da må handa klaskes opp i pannen. Selvfølgelig.

Avslutter med bingo

Noe av det siste på timeplanen denne dagen er bingo. Nå får de i oppgave å gå rundt i klasserommet og stille hverandre spørsmål. På tegnspråk.

«Liker du cola?» eller «Har du røde sokker?» eller «Har du spist lunsj i dag?». Den som spør, må gå videre til neste om man får nei. Til sist er

Marli Gjævrans Vagnildhaug (i midten) og Nina Victoria Ramsøy-Fragell er glade for at de valgte tegnspråk som fremmedspråk.

det en som har fylt ut arket med alle svarene. Bingo!

Innimellom brytes tausheten – det er lov å spørre læreren muntlig om man står fast.

– Jeg husker ikke tegnet for mango, sier en.

– En ting er jo å lære og huske alle tegnene, men hvordan prater dere sammen i fortid og framtid?

Jentene forklarer: Fortid er å peke bakover, sånn – framtid er å peke framover, sånn. Alle tre har fått gode karakterer i de snart to årene de har holdt på. Ingen av dem vil slutte nå. De blir med på det tredje og siste året på ungdomsskolen også.

Tegnspråktolker er mangelvare

– Hva kan man bruke dette til, egentlig?

– Det er stor mangel på tegnspråktolker i Norge!

Avdelingslederen på A.C. Møller tegnspråksenter er ikke i tvil om nytten.

– Vi håper at tegnspråk som fremmedspråk her på Huseby kan være med til å skape en interesse for det og kanskje så et lite frø med tanke på framtidig yrkesvei. Vi treffer jo tegnspråklige barn og voksne overalt i samfunnet; på legekantoret, i butikken, eller andre steder.

– Det er jo også viktig å lære hvordan en opptrer i lag med en som hører dårlig. En må hele tiden ta små hensyn, som å stille seg slik til under en samtale at den andre ser deg godt, for munnbevegelsene er viktig, sier Elin Skjønberg.

– Har det vært noen humper i veien nderveis?

– Når alt skal tolkes, for eksempel under et større arrangement, krever dette noe av oss. Vi er nødt til å gjøre det mer forutsigbart for

alle, slik at det blir et likeverdig tilbud. Under en samling hvor alt skal tolkes, kreves det tid, et annet tempo.

Både rektor og avdelingsleder er enige om at det ikke går like flytende som i en gruppe der alle hører like godt.

– Men vi ønsker å hente ut det potensialet som ligger i det store fellesskapet, presiserer Skjønberg.

Nina, Marli og Vilde i niende klasse innrømmer at de er litt sløve med å øve.

– Jeg glemmer jo innimellom, men jeg puger ganske greit mye. Jeg kan alltid gjøre mer, sier Nina.

Hun tenker av og til på hvordan det ville ha vært å være døv.

– Jeg er veldig glad i musikk, og kunne jeg ikke hørt på musikk, altså, det ville vært veldig dumt å ikke kunne høre musikken.

Fem av de femten i trompetrekka i Etterstads barnehagekorps denne våren...

Barnehagekorps i et kvart

– Rottesuppe, sier Wenche, gjennom venstre munnvik og slenger en peikefinger mot trommeslagerne. Så lyder trompeten hennes ut over loftet i Etterstad barnehage i Oslo.

Tekst: Kirsten Ropeid Foto: Joakim Enger

Etter akkurat fi e takter, helt presist og synkront, kommer de tre skarptrommene inn: Tam tatam.

Hele 15 pocket-trompetister har fulgt Wenches trompet fra første taktslag. De har blåst hele rockeklassikeren «Rock Around the Clock» på én tone.

Instruktør, dirigent og trompetist i korpset er Wenche Helseth, som også har lang fartstid som assistent i barnehagen.

– Hva er rottesuppe?

Utdanning spør trommeslager Emel.

– Det er når vi gjør sånn, sier hun og slår

... og en trompetist fra korpset i 1999.

århundre

annen hver gang med trommestikkene i høyre og venstre hånd.

– Når Wenche sier rottesuppe, veit vi at det er sånn vi skal slå, forklarer Emel.

Neste låt har et oppspill med jamne slag med begge stikker på en gang, før pockettrompetene og Wenches trompet hekter seg på.

Ut med elefantene

Pockettrompetistene har starta øvelsen med å lage prompelyd gjennom stramme lepper, men nå er de stramme leppene spent mot munnstykket i kornettene. Wenche avbryter:

– Nå er det altfor mange elefanter i dette korpset. Vekk med dem, sier hun.

– *Hvorfor vil dere ikke ha elefanter i korpset?*

– Fordi vi skal bli Norges beste korpset, kommer det fra pockettrompet-rekka.

– Fordi elefantene blåser toner som går sånn høyt, lavt og så midt imellom og rundt omkring. Men vi skal blåse samme tone hele tida, kommer det fra en annen i rekka.

Det er bare Wenche som spiller melodien i låtene de framfører. Barna bruker ikke ventile-

ne på instrumentet. På sin ene tone følger de den rytmiske fraseringa i melodien.

Wenche introduserer Kaptein Sabeltannmelodien, og korpset er i gang igjen. Elefantene er jaga ut, og presisjonen fra mini-musikantene er utrolig. Lange og korte toner og kjappe trommeslag kommer akkurat som de skal.

Latterkulene ruller

Korpsdeltakerne er de eldste barnehagebarna, vel og merke de av dem som har lyst. I dag har

Trommisene kan bruke ulike teknikker. Det kan føre til diskusjon.

Korpset hadde lånt aspirant-uniformer fra skolekorpset til Utdanningsbesøk i 1999.

Wenche lagt ut instrumenter til tjue, men én er sjuk. Humøret i korpset er godt. Fleipen sitter løst og latterkulene ruller, men når Wenche teller opp er det full konsentrasjon om rytme og snert.

– Noen ganger starter dere etter at Wenche har talt og kornettene har begynt. Hvordan veit dere akkurat når dere skal begynne?

Utdanning spør skarptrommis Solveig denne gangen.

– Vi ser på hånda til Wenche. Når hun vin-

ker, skal vi slå, forklarer hun.

Ib håndterer stortromma.

– Det betyr at du er sjefen i korpset. Er det greit?

– Ja, jeg liker akkurat det: å være sjefen. Jeg liker også at jeg bare trenger å slå med ei hånd, sier Ib.

Barna spiller seg gjennom et ganske så stort repertoar av ulike låter, men korpssprøven på tre kvarter går fort. Mens de forbereder avgangen, forteller barna oss besøkende om «dagen før

Wenche Helseth har hatt trompeten med seg på jobb gjennom en lang barnehagekarriere. Hun bruker den like gjerne til jamsessions på sandkassekanten som til korpsaktivitet.

17. mai»-festen og barnehagens sommerfest. Korpset skal spille på begge. Før om åra har de hørt korpset spille, men i år er de størst og det er deres tur til å spille for et publikum. De gleder seg stort, særlig til å spille for foreldra på sommerfesten, forteller fle e av musikantene.

Det hender også at korpset er rundt og opptrer ved andre lag og tilstelninger.

Med trompet på sandkassekanten

– Jeg starta vel korpset i 1998 eller 1999, husker ikke helt, sier Wenche når hun kommer opp etter å ha fulgt barna tilbake til avdelingene.

Da kan Utdannings utsendte fortelle at det var i 1998. For da Utdannings redaktør for ei kort tid sida oppglødd kom og fortalte om et barnehagekorps og meinte det måtte være en nyhet, måtte journalisten med lengst fartstid i redaksjonen si nei. For Utdanning (den gang Norsk Førskolelærerblad/Norsk Skoleblad) besøkte dette korpset alt i 1999.

Da var andre kullet barnehagemusikere i gang.

Wenche fortalte under det besøket om hvordan korpset starta: Trompeten har fulgt henne

rundt siden hun var åtte, også på jobb i barnehagen. Der kunne hun spille ved sandkassekanten eller andre uformelle steder for dem som ville høre. At det ble korps av det, har en spesiell guttegruppe mye av ansvaret for. De responderte på Wenches spill med så engasjert trommeakkompagnement på bøtter og stokker og alt som var at Wenche bestemte seg for å starte barnehagekorps.

– Én av disse trommegutta er profesjonell musiker i dag. Andre som har vært med her, har også gått videre med musikk på høyt nivå, forteller hun.

Fellesskapet

– Det store ønsket mitt med korpset er likevel at barna skal få oppleve mestring og glede i det fi e fellesskapet som oppstår når vi lager musikk sammen, understreker Wenche Helseth.

Så legger hun til at hun i 1999 var dirigent i Vålerenga skoles musikkorps, som er skolen i den skolekretsen Etterstad barnehage hører til.

– Jeg håpa jo på rekruttering der, vedgår hun. Opplegget har vært ganske likt gjennom alle åra. Det blåses og trommes tre kvarter i uka,

uten noter og uten å bruke ventilene på blåseinstrumenta. Men i 1999 var det et problem at kornettene var så store at små barn hadde vansker med å håndtere dem over lengre tid. Muskelkrafta tok slutt før spilletiden. Takket være 60 000 kroner fra Sparebankstiftelsen har korpset nå kunnet kjøpe inn nye pockettrompeter som er betydelig mindre og lettere enn de gamle.

Norsk kultur

1999-argumentet til Wenche Helseth for at korps hører hjemme i barnehagen er like gyldig 25 år etter: Det første skolekorps i Norge ble starta i 1901, Norges Musikkorps forbund går tilbake til 1918. De fle te av våre store musikere på blåseinstrument har korpsbakgrunn, og mange andre av våre store musikere på andre instrument også. Tusenvis av nordmenn har spilt i korps, for tida er det 60 000 som gjør det. Korps er en viktig del av norsk kultur som barnehagebarn bør få oppleve, understreker Wenche Helseth.

Norsk Musikkorps forbund kjenner bare til ett annet musikkorps i barnehage.

Enda færre vil bli lærer

Det går fra vondt til verre for rekrutteringen til læreryrket. – Synd, men kanskje ikke så overraskende, mener Rebekka Sannerud Kjølle (23).

Tekst: Sonja Holterman, Geir Molnes, Jørgen Jelstad og Kaja Mejlbo

Rebekka Sannerud Kjølle sitter i lesesalen som lærerutdanningen ved OsloMet disponerer på Kjeller. 23-åringen er snart ferdig utdannet grunnskolelærer. Da hun begynte på studiet i 2019, var det rekordmange som søkte seg til lærerutdanningen. Men de siste fem årene har søkertallet stupt. Nå er det 42 prosent færre søkere enn da Rebekka startet.

– Læreryrket har jo ikke fått så mye positiv omtale de siste årene. Det virker ikke så lukrativt å være lærer akkurat, sier hun.

– Man hører jo så mye negativt om yrket at man skal være veldig motivert for å velge lærerutdanning.

Det Rebekka tenker på, er medieoppslagene om den travle hverdagen, alle oppgavene en lærer har og lønna.

– Man blir jo ikke lærer for å tjene mye penger, sier hun.

Klar-ferdig-stå

I april ble årets søkertall til høyere utdanning lagt frem. Totalt har det aldri vært fle e som har søkt seg til høyskoler og universiteter. Men for lærerutdanningene peker pila i motsatt retning – for femte år på rad. I fjor gikk alarmen etter tidenes fall. Antall førstevalgsøkerne til lærerutdanningene sank 21,9 prosent fra 2022.

– Det er noe som bør uroe alle oss som bryr oss om den norske skolen. For å snu denne trenden jobber regjeringen med en rekke tiltak for å rekruttere, utdanne og beholde lærere, sa daværende minister for høyere utdanning, Ola Borten Moe.

Siden har senterparti-ministrene forlatt kontoret en etter en. I stedet var det kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun (Ap) som stilte

smilende til fotografering sammen med KS og Utdanningsforbundet da hun la frem rekrutteringsstrategien i februar i år.

Nordtun lovet bedre praksis i utdanningene, bedre veiledning av nyutdanna, og at lærerne skal få mer tid til å være lærere. De som allerede jobber i barnehager og skoler, men ikke har lærerutdanning, skal dessuten få mulighet til å ta dette kombinert med jobb.

– Denne strategien er et startskudd, sa hun.

Foreløpig er det ingen fart i feltet. I år faller søkertallene til lærerutdanningene med ytterligere 4,2 prosent. Nok en gang ringer alarmklokkene. Og nok en gang er det «tid for å tenke nytt».

– De som med hud og hår forsvaret status quo i norsk lærerutdanning, har en dårlig dag i dag, sa minister for forskning og høyere utdanning Oddmund Hoel da han la frem søkertallene.

Fra talerstolen under pressekonferansen pekte han på at grepene som ble tatt av forrige regjering, med omlegging til masterutdanning og å innføre karakterkrav, er en medisin den nåværende regjeringen har lite tro på at vil føre frem.

– Vi må se oss selv i speilet. Skal vi holde fram med det vi gjør i dag, eller bør vi tenke helt nytt og ta noen modige grep, sa Hoel.

Da var det knapt gått et par uker siden han la frem den såkalte profesjonsmeldingen. I den skrotet regjeringen karakterkravet til sykepleierutdanningen. Men de valgte å beholde opptakskravene til lærerutdanningen. Masterkravet, likeså.

– Gjør for lite

Hos Utdanningsforbundets studentorganisasjon, Pedagogstudentene (PS), er de fortvilet over situasjonen.

– Man hører jo så mye negativt om yrket at man skal være veldig motivert for å velge lærerutdanning, sier lærerstudent Rebekka Sannerud Kjølle.

Foto: Sonja Holterman

METROPOLITAN UNIVERSITY
UNIVERSITETET

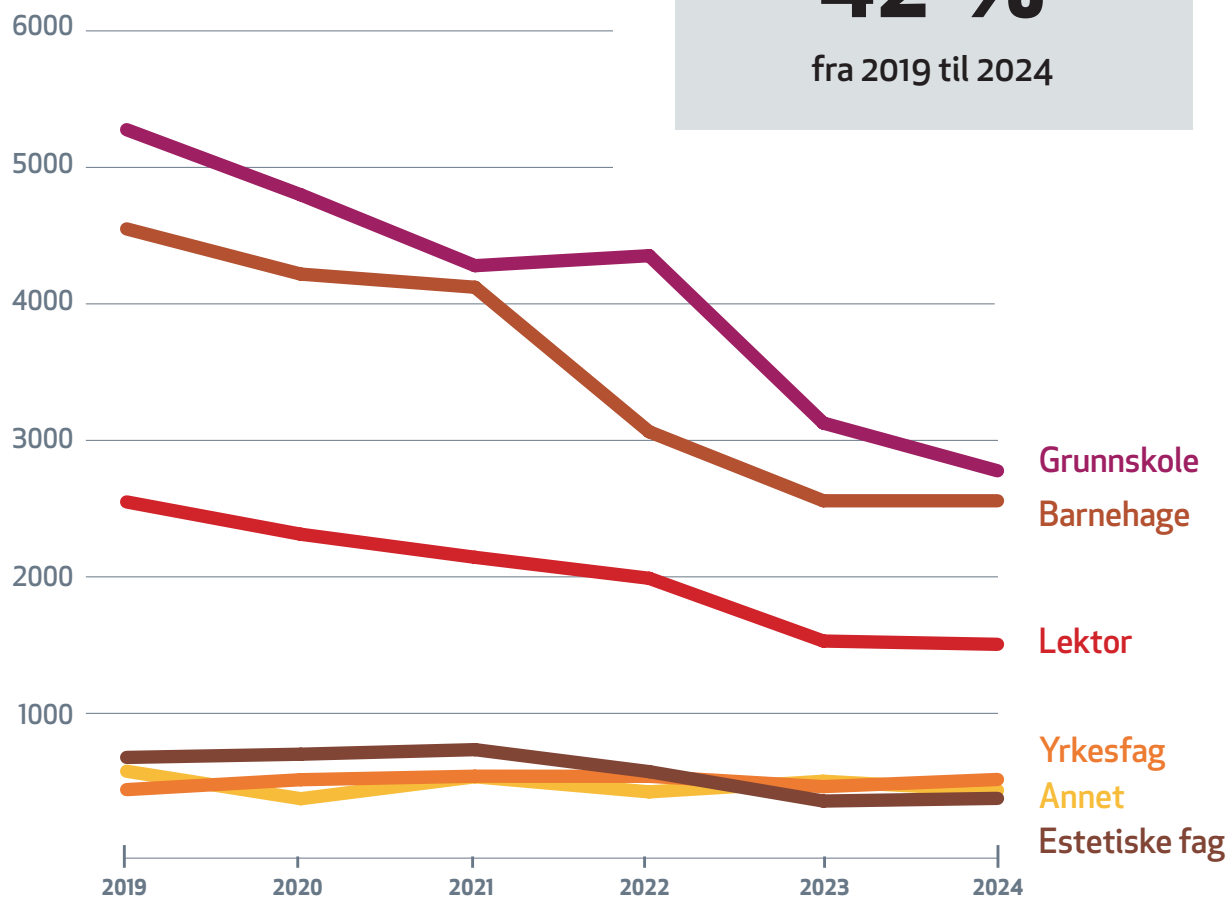
Antall søkere med lærerutdanninger som førstevalg

Totalt 14 122 søkere i 2019. Bare 8 235 har søkt i 2024. →

..det er en nedgang på

42 %

fra 2019 til 2024

Kilde: Samordna opptak

– Dette er søknadstall som viser at vi har en stor jobb for å løfte interessen for lærerutdanningene. Siden 2020 har vi mistet rundt 35 prosent av alle førstegangssøkere til lærerutdanningene, sier politisk nestleder i Pedagogstudentene, Joanna Melby Myhre.

Hun mener regjeringen ikke har gjort nok.

– Vi har lenge sagt at det må ordentlige tiltak til for å løfte lærerutdanningene og læreryrket om vi skal motvirke trenden. Vi trenger at regjeringen satser på at unge vil bli lærere og gå på lærerutdanningene.

Student-skepsis mot å lempe på krav

Myhre peker på at lærerstudentene i 11 år har vært de studentene som er minst fornøyd med sin egen utdanning.

– Regjeringen må legge penger på bordet og sikre kvaliteten blant annet gjennom bedre finansiering av praksis. Mange av regjeringens forslag i profesjonsmeldingen mener vi kan skade rekrutteringer til utdanningene våre på sikt, sier hun.

Her er forslagene PS er kritiske til:

I profesjonsmeldingen foreslår regjeringen å fjerne forskerkravet for noen lærerutdannere. Det mener PS vil redusere den faglige posisjonen til lærerutdanningene. Regjeringen vil også åpne for flere desentraliserte utdanningstilbud og dispensasjon fra karakterkravet for institusjoner som ikke får fylt opp plassene. Ifølge PS vil det redusere statusen til studiet.

– Det holder ikke å rekruttere eller kvalifisere voksne som allerede er i jobb til å bli eller bytte til læreryrket. Skal vi få nok lærere, må det være en utdanning og et yrke unge folk over hele landet ønsker å søke seg til, sier Myhre.

Da må lønna opp, mener Utdanningsforbundet.

Kraftfulle tiltak

– Nå må tiltakene komme. Arbeidsforhold og lønn er det aller viktigste, sier nestleder Thom Jambak.

– For barnehagelærerne handler det mye om bemanningssituasjonen. Lærerne har lenge snakket om at de mangler tid til å gjøre jobben de er satt til, og alle de forventningene som ligger på lærerne.

– Det blir ofte trukket fram at læreryrket må fremsnakkes mer. Tror du negativ omtale av læreryrket gjør at færre søker seg til utdanningene?

– Jeg tror ungdom ser hva mediene skriver om læreryrket, men det viktigste for oss er å vise

Oddmund Hoel leter etter hva som skal til for å skape bedre lærerutdanning. Her på besøk hos lærerstudenter i praksis ved Fjellhamar skole i Lørenskog tidligere i år.

Arbeidsforhold og lønn er det aller viktigste.

Thom Jambak, 2. nestleder i Utdanningsforbundet

hva våre medlemmer sier. Så er det viktigste fra myndighetenes side å iverksette tiltak, og de burde kommet for lenge siden. Vi er utålmodige etter å få søkertallene opp og få en bedre arbeidssituasjon for barnehagelærere og lærere.

Men det er ikke alle tiltak UDF liker like godt. For eksempel å fjerne kravet om mastergrad. Undersøkelser har vist at nesten én av fire lærerstudenter ikke ser noe poeng med masteroppgaven, og en tredjedel av lærerutdannerne er også kritiske. Men UDF står på sitt: Masteren må bestå.

Der skiller de vei med et annet av lærerforbundene, Skolenes landsforbund (SL). De vil fjerne både karakterkrav og avvikle obligatorisk mastergrad.

– Vi er ikke motstandere av masterutdanning, men mener det er feil at det er obligatorisk å skrive en master for å bli lærer, sier nestleder Bodil Gullseth.

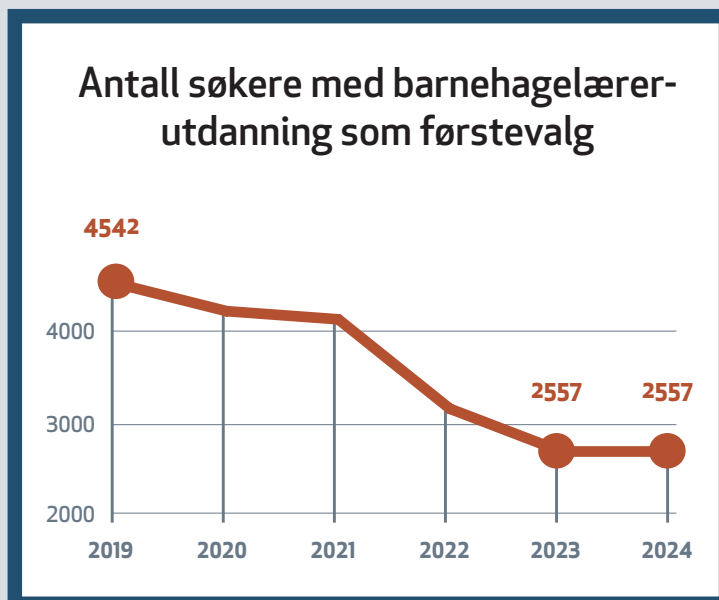
Foto: Joakim S. Enger

Bekymringen for at søkerne uteblir, er derimot akkurat like stor hos SL.

– Lave søkertall, kombinert med mange lærere som slutter, eller vurderer å slutte, varsler vanskelige tider framover for norsk skole. Nedgangen i søkertallene gir hodebry og bør bekymre fle e enn landets politikere, sier Gullseth.

Utdanning retter likevel spørsmålet til ministeren, Oddmund Hoel. På scenen under pressekongressen om søkertallene snakket han mye om arbeidsforholdene i skoler og barnehager. Så hva gjør regjeringen?

– Vi tar en lang rekke grep. Kunnskapsministeren har tatt klart tak i utfordringene med vold i skolen, med uro og med skjermbruk. Så det er en lang rekke kraftfulle tiltak fra regjeringen som vi er helt sikre på vil bedre forholdene i skolen og dermed øke statusen til læreryrket, sier han.

Kilde: Samordna opptak

Fem år med søkerfall

Det er over 40 prosent færre søkere til barnehagelærerutdanning de siste fem årene. I år tangerer søkertallet bunnåret. – Godt å se det ikke faller videre, sier statsråden.

– Man må ta med seg de gledene man har på dette feltet, sier Oddmund Hoel (Sp), minister for forskning og høyere utdanning.

I fjor var det barnehagelærerutdanningene som så det bratteste fallet i søkertall, noe som kom på toppen av fle e år med nedgang. I 2019 var det rundt 4500 søkere som hadde barnehagelærer som førstevalg, mens i fjor var det falt til rundt 2500 søkere. Det søkertallet er tilnærmet identisk i år.

– I lys av nedgangen for grunnskolelærerutdanningene hadde det ikke vært så overraskende om det også hadde gått ned for barnehagelærerutdanningene. Men det gjør det ikke, og det er bra, sier Hoel.

Den uttalelsen faller ikke bare i god jord.

– Jeg blir skuffet over statsråden når han sier at det er godt søkertallene ikke faller videre. De burde vært langt høyere, spesielt med tanke på regjeringens barnehagestrategi. Der står det at vi innen 2030 skal ha 60 prosent barnehagelærerdekning, sier Tor Eirik Rasmussen, leder i Foreldreutvalget for barnehager (FUB).

– Hvilke tiltak mener FUB må iverksettes?

– Det må bli attraktivt å være barnehagelærer. Mange sier de vurderer å slutte, en tredel av barnehagelærer under 55 år har forlatt yrket de siste 10 årene og sykefraværet er skyhøyt mange steder. Det ser ikke lyst ut. Det må tilføres mer midler, både penger og folk. Lønna må også opp, sier FUB-lederen.

Natur for å mestre skolen og livet

Elever spikker, sager, setter opp telt, tenner bål og griller mat. Elgbæsj og maurtuer granskes mens naturfagspraten går. På tur med veilederne i «Trygg av natur» skal det både læres og mestres.

Tekst: Marianne Ruud Foto: Erik M. Sundt

Det er tidlig torsdag morgen i Groruddalen i Oslo. I lett regn står ti elever fra 5.-7. trinn klare på Furuset T-banestasjon.

– Hvor vil dere dra i dag? Til Lutvann med buss eller rett opp i skogen bak her? spør naturveileder Amie Helstad.

Elevene kikker på hverandre og på bagasjen: telt, bærbar komfyr, ved, kokekar, mat og drikk. De blir enige om en sti i Østmarka opp til en lavvo de har besøkt før. De bratte bergnabene er leirete og glatte. Her og der ligger små gjenstridige snøflaker. Men selv med bæring av utstyr, går høydemetrene unna.

– Dette er lavterskel, sier Simen Skogli.

Den erfarne naturfagslæreren grunnla foretaket «Trygg av natur» sammen med spesialpedagog Andreas Arnø og forskningsformidler Jørgen Moland i 2016. Foretaket tilbyr kurs for lærere og andre voksne og Naturskolen for elever. Naturskolen er gratis for elever, men skolen betaler for Naturskolen og for kursing av lærere.

Nær- eller fjerntur

Hver torsdag i tolv uker tester de ti elevene fra skolene Haugen og Trosterud ut andre lærings-

arenaer enn klasserommet.

– Noen ganger holder det å lage en samling under trærne rett ved skolen. Metodikken er viktigst, sier Skogli.

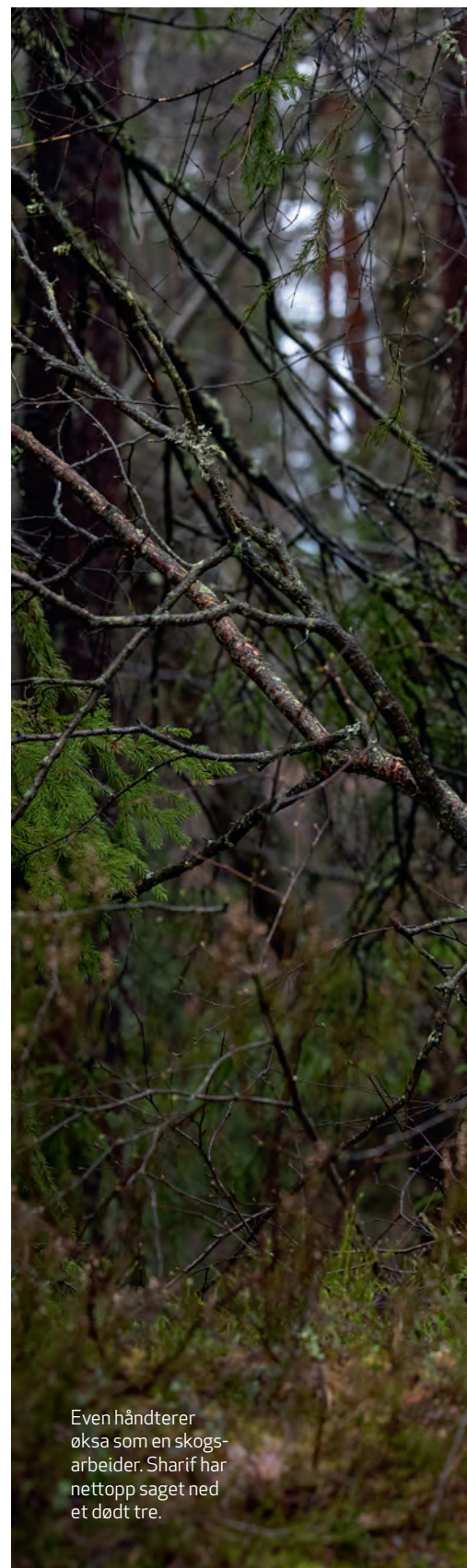
– Noen vil kanskje tenke at dere er nok en gjeng som tror en tur i skogen er løsningen på problemene elever opplever i skolen?

– På ingen måte! Metodikken vår er utviklet over tiår med forskning, prøving og feiling. Målet er at elevene i Naturskolen, og også de voksne som tar kursene våre, skal få mulighet til å teste grenser og lære seg å bli trygge i omgivelsene. Deltakerne skal oppleve tillit, handlingsrom, medbestemmelse og tilhørighet.

– Er det mangler i dagens skole?

– Skolen har massevis av engasjerte lærere, skoleledere og andre ressurspersoner. Men i systemet vi har rigget, kjemper de en håpløs kamp for å skape gode relasjoner til elevene sine. Elevene rapporterer om negativt stress, manglende motivasjon og mistriivsel. Stadig fleere elever kjenner på at de ikke passer inn, og mobbtallene går opp. Derfor haster det med å få til endringer.

Det mangler ikke på masterstudenter og forskere som har sett nærmere på arbeidet til

Even håndterer øksa som en skogsarbeider. Sharif har nettopp saget ned et dødt tre.

Israa (til venstre) og Serina setter opp teltet nesten helt på egenhånd. Simen Skogli gir et par råd, men holder passe avstand.

«Trygg av natur.» En av dem, Ingvild Frækaland Austad, skrev sin masteroppgave ved Institutt for Spesialpedagogikk, Universitetet i Oslo 2021.

« Markant betydning »

Hun konkluderer med at tilbudet har en markant betydning for ungdommenes skolehverdag. Ungdommene i hennes undersøkelse trekker spesielt fram dette med at de blir vist tillit og får økt ansvarsfølelse.

Børge Arntzen, rektor ved Haugen skole, sier han er godt fornøyd med samarbeidet med «Trygg av natur». Han sender stadig fle e av de ansatte på kurs. Nå har skolen også egne turgrupper, i tillegg til elevgruppa som er med Skogli og Helstad denne torsdagen.

– Lærerne sitter på masse kompetanse de ikke får brukt. Fra politikerhold kunne jeg tenkt meg at de viste mye større tillit til all den kunnskapen lærerne besitter. Jeg har ikke tenkt å legge meg bort i hva slags prøver og tester vi skal ha i skolen. Det viktigste er at man gjør det man gjør i skolen med kvalitet og at det er gjennomtenkt, sier han.

– Men skolens ansatte bør få rom til å prøve ut forskjellig metodikk, og politikerne må be-

gygne å snakke læreryrket opp. Hvis ikke går det utover rekrutteringen, sier Arntzen.

Arntzen har vært rektor både vest og øst i Oslo. På spørsmål om hva forskjellen er, sier han:

– Utfordringer finnes både i øst og vest. I denne bydelen lever fle e familier under fattigdomsgrensen. All oppmerksomheten rundt rapporterte volds- og trusselhendelser gir imidlertid et skjevt bilde av skolehverdagen her.

– *Bruker dere turene i skogen som et tiltak for å skille ut elever med atferdsproblemer?*

– Absolutt ikke. Vi lytter til elevenes ønsker og så stoler jeg på den kompetansen mine ansatte har til å sette sammen elevgrupper som fungerer godt sammen.

Sammensveising

Det bekrefter miljøterapeut Alida Krogh. Både hun og Maria Navrestad Nilsen, som er kontaktlærer for 4. trinn, har gjennomført kursmodul 1 og 2 med «Trygg av natur». De har stor glede av metodikken, forteller de.

– Elevene som er med i Naturskolen torsdagens, kommer fra ulike klasser og kjente ikke hverandre fra før. Nå har de blitt en sammen-

sveiset gjeng, sier Krogh.

Tirsdager tar Krogh og Nilsen med seg egen turgruppe.

– Elevene får mestringsopplevelse i skogen. De opplever tilhørighet til en gruppe og jobber hele tiden med samarbeid. Det gjør at de blir en trygg gjeng som er gode til å være på tur sammen og tar hensyn til hverandre, sier Krogh.

– Vi tar også med hele klasser på tur og bruker metodikken der, forklarer Nilsen.

Hvor ble det av kjøttet?

I Østmarka har et par av elevene stoppet opp. De har fått øye på fersk elgbæsj og noe gult de mener må være elgspy. Elgen derimot er ikke å se. Men lavvoen dukker opp og nå skal bålet stables i midten. Et par tollekniver tas opp av en ryggsekk. Elevene tenker seg med brei beinstilling og spikker kyndig med knivbladet fra seg. Snart har de nok fl s til opptenning, og flammene kan slikke i retning takåpningen.

– Vi trenger mer ved, sier Mustafa.

Han finner fram sag og går løs på en bjørkestamme. Den er seig. Han sager, svetter og dytter på stammen før den endelig faller. Da kommer Even med øksa. Slagene treffer per-

Friluftsvante Amie Helstad synes det er midt i blinken å være naturveileder. Even og Lance lar praten gå til duften av grilllet lammekjøtt.

Simen Skogli har pakket sekken og er på vei tilbake til skolen. Mustafa kjøler ned hånda etter å ha tatt på det varme ovnsrøret.

fekt, greiene faller, samles og tas med inn i lavvoen.

Langs benkene diskuteres fag og friluft liv, politikk og religion, dataspill og matvaner. Men så kikker elevene på hverandre. For hvor ble det av kjøttet de skal grille?

Tid for grilling

Serina og Israa, som fikk oppdraget og betalingskortet, har ikke dukket opp. Kanskje de har kjøpt godteri, foreslår en.

– Ville dere gjort det? spør Skogli.

Noen svarer ja, andre nei. De fniser.

Da ringer plutselig Skoglis mobil. Jentene er på vei gjennom skogen, men finner ikke lavvoen.

– Skal jeg plystre høyt? foreslår Skogli, og etter et par forsøk kommer jentene med pakken med lammekjøtt mellom seg. Grilling på bål kan begynne.

Men så er idyllen brått over. En vedkubbe velter og ruller ut av bålet. Lance tar tak i kubben og hiver den tilbake.

Maursmaking og brente fingre

Det svir skikkelig på fingrene etterpå. Amie Helstad må frem med brannsalve og plaster. Lance

biter tenna sammen og fortsetter grilljobben.

Noen elever går i gang med å sette opp den bærbare komfyren i teltet. Serina og Israa hjelper til med å få opp ovnsrøret slik at røyken kan forsvinne ut av teltet. Even spikker flis ved å kakke på øksa med en kloss. Etter å ha fått fyr på veden, ordner elevene med kjele og koking av ris. Noen av gutta sjekker ut en maurtue rett bortenfor. De modigste smaker på et par maur også, før alle forsyner seg av lammekjøtt, ris og salat.

I samme øyeblikk tar et vindkast tak i teltduken. I det ovnsrøret blikker strekker Mustafa ut hånda i ren refleks. Han redder situasjonen, men røret er glovarmt. Han skriker, og Helstad må fram med brannsalve og plaster igjen. Det er mer alvorlig denne gangen.

Simen Skogli bestemmer at de må til helseyskepleier og utstyret pakkes lynraskt ned før de to setter kursen mot skolen igjen. Hånda kjøles ned i snø og bekker underveis.

Besøk hos legen

Når de kommer fram, er Mustafas pappa også på plass. Heldigvis er ikke skaden alvorlig, men et besøk til legen blir det likevel, for sikkerhets skyld.

– I dag skjedde det mye, oppsummerer Simen Skogli etterpå.

– Vi gir elevene frihet til å ta egne valg og gjøre seg egne erfaringer. Men vi vil selvsagt ikke at noen skal skade seg alvorlig. Derfor legger vi stor vekt på å trygge dem både i forkant og underveis. For selv om elevene har stort spillerom, er vi voksne alltid til stede og tilgjengelige når barna trenger det. Vi må alltid være forberedt på at noe akutt kan oppstå, både i naturen og i klasserommet. Derfor er alle veilederne trygge på å gi førstehjelp.

– Dere lar elevene håndtere både kniv, sag og øks. Er du aldri redd?

– Vår filosofi handler om at elevene skal få kjenne på egne grenser og være med på å vurdere risiko og hensyn i aktivitet ute. Det kan gjøre oss bedre rustet til å stå i utfordringer og ta vare på omgivelsene våre i hverdagen. Likevel finnes det jo grenser. Vi lar ikke barna gå ut på isen, før det er bevissthet rundt risiko og konsekvens, sier Skogli.

Han legger til at også lærere må trygges.

– Hvis du som lærer ser at en elev har klaret opp i et tre, er det lett å føle frykt. Det er naturlig. Derfor bruker vi som naturveiledere også tid på dem.

Frigjørende pedagogikk
Av Svein Bøe, Annette Giertsen, Marit Bergum Hansen, Magnus Haavelsrud og Veslemøy Wiese
Kolofon Forlag
204 sider

Se ungdommen innenfra.
Mentalisering og trygghet i skolen
Av Ida Brandtzæg, Stig Torsteinson og Guro Øiestad
Gyldendal
178 sider

Et godt grunnlag for samtale og k

**Tenk å få tilsendt en artikkelsamling om frigjørende pedagogikk i 2024!
Det er nesten ikke til å tro.**

Anmelder: Inge Eidsvåg, forfatter og tidligere rektor ved Nansenskolen på Lillehammer

Forfatterne av denne boka var studenter på 1970-tallet. Sammen med noen lærere tok de initiativet til opprettelsen av det sosialpedagogiske studiealternativet ved Universitetet i Oslo. Slik markerer boka også et 50-årsjubileum. De ulike kapitlene handler om barnets utvikling og læring, barn og unges muligheter til å bidra til fred, politiserende pedagogikk, et kritisk blikk på fagfornyelsen – for å nevne noe. Den 88 år gamle professor Edvard Befring har et avsluttende kapittel, der han skriver om betydningen av den gode lærer.

Den brasilianske pedagogen Paulo Freire (1921-1997) er viet betydelig plass i denne boka. På 1970-tallet var Freire en stor inspirator for pedagoger også i Norge. I sitt hovedverk, *De under-*

tryktes pedagogikk (1968), viet han et helt kapittel til dialogen. Utgangspunktet er at ordet bærer i seg to dimensjoner: refleksjon og handling. Hvis dialogen ikke har en handlingsdimensjon, vil også refleksjonen lide, og ordene blir tomt pjatt. På den annen side vil aktivisme uten refleksjon – handling for handlingens skyld – gjøre dialog umulig. Den belgiske munken og fredsprisvinneren Dominique Pire (1910-1969) formulerte dette en gang slik: «Handling uten kunnskap er dumhet. Kunnskap uten handling er feighet.»

En frigjørende pedagogikk må bygge på verdier som rettferdighet, solidaritet, samarbeid og dialog. Dette står i skarp motsetning til konkurranse, individualisme og markedenkning. Elevene må dessuten lære å håpe, lære å se etter muligheter,

Vegar til gode relasjonar med elev

**Å etablere tryggleik i klasserommet krev innsikt i kjensler og åtferd.
Denne boka kan vere til hjelp med å få til det.**

Meldar: Kirsten Flaten, dosent ved Høgskulen på Vestlandet

Boka tar for seg ungdomstida, som inneber å vere i ei brytingstid mellom barn og vaksen, og som ikkje er eit nytt tema innanfor pedagogisk-psykologisk litteratur. Hormonelle, fysiske og hjerne-messige endringar som puberteten medfører, vert ikkje opplevd likt for alle ungdommar, og for nokon kan det vere utfordrande.

Mentalisering vert nytta om det å forstå tankar og kjensler hos ungdom, og det har mykje til felles med korleis forfattarane forstår og justerer seg i møte med yngre barn. I teksten vert dette omtala som det å stille inn den mentale kikkerten, for så å kome djupare inn i årsakene til ulike åt-

ferdsuttrykk. Desse kan vere i form av avvising eller fysiske reaksjonar. Det gjennomsyrrer boka at ein som lærar treng djupare innsikt i ungdom sine kjensler og åtferdsstilar.

I kapittel 5 ser forfattarane på læraren si rolle, og dei oppfordrar læraren til refleksjon over si eiga åtferd og kjenslereaksjonar. Nokre har kjappe reaksjonar, medan andre har mindre kjenslereaksjonar.

Kapittel 6 handlar om korleis ein som lærar kan verte oppfatta gjennom ungdommen sitt perspektiv. Her peikar forfattarane på læraren sitt ansvar for si eiga åtferd og kjenslemessige reak-

ritisk refleksjon

uansett hvilke hindringer som finnes. Å lære alfabetet er ikke bare et verktøy for å skrive, men gir også elevene mulighet til å lese sin egen historie og beskrive sin virkelighet. «Det er når mennesker sier sin mening og gir verden navn, at de forandrer den,» sier Freire.

I boka blir vi konfrontert med mange viktige problemstillinger: Hvor ofte hører vi lærere og politikere i dag diskutere skolens betydning for å øke eller redusere de sosiale og økonomiske forskjellene i samfunnet? Hvor mange lærere kjenner forskjellen mellom «ein utdanna mann» og «eit dana menneske» (Jon Hellesnes)? Er politisering av undervisningen det samme som indoktrinering? Hva vil en sosialt forankret pedagogikk bety? Bidrar skolen til å gjøre elevene til tilskuere eller deltakere (Hans Skjervheim)? Hvordan øver vi barna på vår skole i ikkevolde-lik konfliktløsning? Og så videre. Slike tema bør være gjenstand for samtale og kritisk refleksjon på alle lærerværelser også i 2024. Denne boka gir et godt grunnlag for det.

vane

sjonar, og dei understrekar at balanserte lærarar er betre lærarar. Men ingen er på topp heile tida, og teksten har forslag til korleis ein kan hindre at eigen slitasje går utover elevar og tryggleiken i klasserommet. Det kan vere å ha ekstra god struktur, eller bruke kollegaer til å snakke med om det har vore ein tung dag.

Små historier frå klasserommet og kvardagen set teksten inn i praksis. Historiene tar opp hendingar som kan vere vanskelege å handtere, og dei viser kva åtferd som er lett å ende opp i. Sjølv om atferden og reaksjonane er forståeleg, er det ikkje alltid føremålsteneleg. Men langt dei fleste av historiene viser korleis ein som lærar kan snu ein potensielt vanskeleg situasjon og få lagt løp for ein betre relasjon og kommunikasjon med elevane. Dette er ei bok som høver godt for lærarar som har elevar i alderen 12–18 år.

MINE FAVORITTER

Reisen

Av Veronica Salinas
(2012)
Bildebok for barn

Om å starte på nytt

Ei and blåser av gårde og lander på et ukjent sted. Anda forstår ikke dem som bor der, og de forstår ikke henne. Hun må lære seg et nytt språk for å få nye venner. Boka peker på det mange barn opplever når de av ulike grunner må flytte til et nytt sted. På en lettfattelig måte tar boka opp store tema som identitet, flukt, kulturforståelse og vennskap.

Ulveskogen

Av Nora Brech
(2019)
Bildebok for barn

Møte med ulven

Hedda er hos bestefar som forteller spennende historier, koker kakao og kjører traktor. På vei til vedskjulet hører Hedda en lyd som skremmer henne. Borte i skogkanten lyser et par gule øyne. Vil Hedda overvinne frykten og oppsøke den skadde ulven? En vakker bildebok om vennskap, redsel og omsorg for dyr.

Da Lille Larsens hus blåste bort

Av Jakob Martin Strid
(2009)
Bildebok for barn

Etter stormen

Lille Larsen bor helt ytterst på kanten av skrenten. Stormen blåser både hus, mann og inventar bort til nabofjellet, og tomte står naken igjen. Hvordan skal bygdefolket klare å hjelpe Lille Larsen? Historien har mengder med omtanke, kreative løsninger og begrep som inspirerer til videre samtaler. Det er fascinerende tekst og illustrasjoner gjennom hele boka.

Nina Juul Børseth

pedagog ved Midheim barnehage
i Stjørdal

Debattinnlegg kan ha en lengde på opptil 7000 tegn (inkludert mellomrom).

Husk tittel og ingress.

Tips: Både tittel og ingress bør være konkrete og gi uttrykk for en mening.

Oppgi navn og telefonnummer når du sender inn innlegg. Legg gjerne ved et digitalt portrett (minimum 0,5 MB), med navn på den som har tatt bildet.

Redaksjonen forbeholder seg retten til å redigere og kutte i bidragene.

Meningene dine er viktige for oss!

Send ditt bidrag til:
debatt@utdanningsnytt.no

KJØNN

Ho, han, hen, dei og xe -

Eg blei forundra då det i Utdanningsnytt blei presentert ein podkast som skal hjelpe lærarane til å bruka dei «rette» pronomena om kjønn. Eksempla er ho, han, hen, dei og xe.

Barna/elevane skal i heile skuleløpet finna ut kven dei er, ikkje berre som personar, men kva kjønn dei har. Det er ikkje avgjerande lenger at dei ser ut som jenter eller gutar. Kjenslene avgjer, og då skal dei velja pronomener ut i frå det.

Kva gjer dette med elevane?

Og eg har tenkt, i min uforstand, at det må vera «unaturleg» at dette skal bli eitt «fag» i skulen.

Opgåva til skulen er saman med heimen å danna og utdanna barna/elevane til å bli den beste utgåva av seg sjølv.

Det at det skal leggjast vekt på «kjønns mangfald», er vel å gjera barna/elevane usikre på seg sjølve. Det naturlege er vel at dei skal utvikla seg som menneske i ein trygg fellesskap?

Og eg har tenkt: Har regjeringa og stortingsrepresentantane oversikt over kva dette «kjønns mangfaldet» vil gjera med barna/elevane?

Verre enn bøneterapi

For ei tid sidan vedtok Stortinget lov mot bøneterapi for skeive, for det kunne gjera uboteleg skade. Det er eg langt på veg samd i. Diverre har mange kristne leiarar, både pavar og lekmenn brukt si makt for å få «kontroll» over allmugen.

Men at Stortinget innfører «kjønns mangfald» i skulen, er etter mitt syn, verre enn bøneterapi for vaksne. Kamilla Aslaksen, førsteamanuensis ved lærarutdanninga på Høgskolen i Innlandet, skriv i Aftenbladet: «Lærebøkene definisjoner på kjønnsidentiteter er altså ikke begreper i vi-

tenskapelig forstand. (...) Kjønnsidentitet er altså en utviklingsprosess (...)»

Ho skriv vidare at «kjønnsidentitet» kom inn i læreplanen etter påtrykk frå aktivistar.

«Ein ny statsreligion»

Eksprofessor Anne Kalvik set det på spissen og kallar tankane om «kjønnsidentitet» for ein ny statsreligion.

Og eg har tenkt: Kor er Human-Etisk forbund (HEF) i denne saka?

I mi første tid som lærar var HEF svært aktive med å vilja minimera kunnskapen om kristendom for barna/elevane. Elevane måtte ikkje bli «indoktrinerte». Barna/elevane måtte få ta eitt fritt val når dei blei eldre.

Illustrasjon: Adobe Stock

OPPTAK TIL HØYERE UTDANNING

Ap ønsker et mer rettferdig opp-takssystem!

Opptak til høyere utdanning har utviklet seg til et urettferdig system som holder motiverte ungdom uforholdsmessig lenge utenfor utdanning.

Arbeiderparti/Senterparti-regjeringa har lagt frem et mer rettferdig forslag som vil gjøre at unge raskere kan komme inn på utdanningen de ønsker.

Vi vil fjerne nesten alle tilleggspoengene, fordi vi ikke ønsker at folk skal bruke år på å samle poeng. Bare førstegangstjeneste og realfagspoeng skal nå gi tilleggspoeng. Antall poeng det er mulig å samle går da fra 14 poeng til 3 poeng.

Vi vil fortsatt gi folk mulighet til å forbedre karakterene fra videregående.

Vi ønsker å bedre kjønnsbalansen i studier med veldig skjev kjønnsfordeling. Derfor erstatter vi dagens kjønns-poeng med kjønnskvote, som vil være mer treffsikkert for å sikre likestilling. Vi vil også fjerne karakterkravene på sykepleierutdanninga.

Håpet er at disse forslagene får bred støtte i Stortinget, slik at vi får et mer rettferdig og forutsigbart opptak.

Lise Selnes

Arbeiderpartiets talsperson for høyere utdanning

Gjeld ikkje det prinsippet når det gjeld «kjønns-identitet»?

Og eg har tenkt: Meiner stortingsrepresentantane at barna/elevane skal vera «prøvekaninar»?

Ola Helgeland

Hafersfjord

Har regjeringa og stortingsrepresentantane oversikt over kva dette «kjønns-mangfaldet» vil gjera med barna/elevane?

Ola Helgeland peikar på at prinsipp, religiøse og andre, kjem og forsvinn, og han samanliknar dagens strenge vekt på kjønnsidentitet med gårdsdagens strenge kristendom.

FOLKEHØGSKOLE

Behold tilleggs poeng for folkehøgskole

Et år på folkehøgskole bidrar til å gjøre ungdommer bedre i stand til å ta riktige valg, øke motivasjonen og bli bedre forberedt på studier.

En av fire studenter dropper ut av høyere utdanning og fullfører aldri, viser tall fra Statistisk sentralbyrå (SSB). I fjor fullførte under halvparten av de som tok en mastergrad på normert tid. Regjeringen legger vekt på at opptakssystemet skal endres for å få ungdommen raskere inn i studier. Det hjelper lite hvis de ikke samtidig er studieforberedt og blir ferdige med studiet i rimelig tid.

5. april foreslo regjeringen å fjerne alle tilleggs poeng for folkehøgskole, men bevarer ett tilleggs poeng for gjennomført førstegangstjeneste.

Et år på folkehøgskole bidrar til klokere, tryggere og mer bevisste ungdommer som lærer å ta vare på seg selv og andre. Det er viktig ballast både for videre studier, for arbeidslivet og for å bygge demokratiet.

Det er klokt av regjeringen å gjennomgå systemet for opptak til høyere utdanning, samt rydde i tilleggs poeng. I iveren etter å rydde er det samtidig viktig ikke å miste synet på bredden av ungdommer her i landet.

Regjeringens forslag gjør karakterer fra videre-

gående skole enda viktigere i søknaden til høyere utdanning enn før.

Studentene skal imidlertid ikke bare inn i universitet- og høyskolesektoren. De skal også gjennomføre.

Siden elevene nå skal konkurrere med førstegangsvitnemålet, vil det faktisk være svært smart å gå et år på folkehøgskole før de velger studium. Et år på folkehøgskole bidrar til å gjøre ungdommer bedre i stand til å ta riktige valg, øke motivasjonen og bli bedre forberedt på studiene.

Visste du at annonser hos oss sees av 274 000 lesere?

Bestill annonser for 2024

Utgivelsesplan

annonsefrist/utgivelsesdato

- 1 13. desember / 12. januar 2024
- 2 24. januar / 9. februar 2024
- 3 21. februar / 8. mars 2024
- 4 20. mars / 12. april 2024
- 5 24. april / 10. mai 2024
- 6 22. mai / 7. juni 2024**
- 7 26. juni / 16. august 2024
- 8 21. august / 6. september 2024
- 9 18. september / 4. oktober 2024
- 10 16. oktober / 1. november 2024
- 11 20. november / 6. desember 2024

Annonsekontakt:

Grethe Ånerud i HS Media. Telefon: 928 36 830

E-post: utdanning@hsmedia.no

utdanningsnytt.no/annonser

I dette unike fellesskapet kalt folkehøgskole lever ungdommer tett på andre 24 timer i døgnet. Fellesskapet er viktig. De lærer å kjenne og omgås alle typer ungdommer, på godt og vondt. De fleste bor på dobbeltrom, rydder, vasker og lærer å ta vare på seg selv og fellesskapet. De utfordres på egne og andres meninger, syn på livet og lærer seg viktigheten av å ta ansvar i flokken.

Folkehøgskoleelever dannes og blir en del av landets demokratiske forsvar gjennom diskusjon, refleksjon og samhandling med medelever. I en digital verden basert på algoritmer, blir dette mer og mer viktig.

Regjeringens forslag gir de som gjennomfører førstegangstjeneste ett tilleggspoeng ved

opptak til høyere utdanning. Forsvaret velger ungdommer de mener oppfyller kravene til førstegangstjeneste. Det gjør ikke folkehøgskolene.

Har du en sykdom, allergi eller det har skjedd noe i livet som gjør at du ikke blir innkalt til Forsvaret, vil du nå automatisk stille bak i køen til de største prestisjestudiene. På folkehøgskole kan ungdommer få et fint år uavhengig av om de er døve, brukere av rullestol eller har andre utfordringer som kan hindre dem å bli tatt opp til førstegangstjeneste.

Anne Tingelstad Wøien

daglig leder i Folkehøgskolerådet

Illustrasjon: Torkild Groven

Et år på folkehøgskole bidrar til at ungdom blir bedre i stand til å ta riktige valg, skriver Anne Tingelstad Wøien.

Undervise i KRLE eller RELIGION OG ETIKK?

Deltidsstudier | Lørdagsundervisning | Bachelor- og masternivå

MF VITENSKAPELIG
HØYSKOLE

Få kompetansen du trenger.
mf.no/deltid-skole

BARNDOM

Når barndommen ofres for barnas markedsverdi

Hvem er tjent med en samfunnsutvikling der verdien av et barn skal ligge i fremtidig inntjeningssevne? I hvert fall ikke barna.

Kronikk av

Hanne Høglind
barnehagelærer

Anita Remmen
barnehagelærer

**Kjersti Bernes
Drageide**
barnehagelærer

Royne Berget
barnehagelærer og
styrer

Palma Kleppe
barnehagelærer og
styrer

Illustrasjon
Tone Lileng

Vi i Barnehageopprøret blir både provoserte og oppgitt når utdanningen, faget og kunnskapen blir forsøkt kneblet og nærmest underkjent av ekspertutvalget som ble valgt ut til å skrive rapporten «Et jevnere utdanningsløp - Barnehage og skole/SFO som innsats mot ulikhet blant barn».

Hvorfor? Jo: Utvalgsmedlemmene har hverken lærerutdanning eller praksiserfaring fra barnehage eller skole. Opplevelsen vår er at kompetansen, erfaringen, fagautonomien, metodeansvaret og handlingsrommet dyktige fagfolk har, snevres inn. Det i takt med økende krav og forventninger til at innholdet i barnehagen og skolen skal bidra til sosial utjevning og mobilitet for å oppnå en samfunnsøkonomisk gevinst i framtida. Tiltakene utvalget her foreslår, vil få merkbare konsekvenser for barna, der leken og barndommen ofres for å oppnå en økonomisk gevinst.

Forslagene i rapporten handler nemlig om å tvinge barn til å delta i styrt «lek», med den hensikt at de skal lære eller oppnå forhåndsbestemte mål. Dette er i strid både med barnehagens mandat, som i sin tur hviler på FNs konvensjon om barns rettigheter. I Artikkel 31, paragraf 1, står følgende:

«Statene anerkjenner barnets rett til:
(c) Lek: Barns lek er enhver oppførsel, aktivitet eller prosess satt i gang, styrt og strukturert av barna selv; den finner sted når og hvor mulighetene oppstår. Omsorgspersoner kan bidra til å skape miljøer der lek foregår, men lek i seg selv er ikke-obligatorisk, drevet av indre motivasjon og foretatt for sin egen skyld, snarere enn som et middel til et mål. Lek innebærer utøvelse av autonomi, fysisk, mental eller emosjonell aktivitet, og har potensial til å anta et uendelig antall former, enten i grupper eller alene. Disse formene vil endre seg og tilpasses i løpet av barndommen. De viktigste kjennetegnene ved lek er moro, usikkerhet, utfordring, fleksibilitet og ikke-produktivitet. Sammen bidrar disse faktorene til den trivselen leken produserer, og påfølgende insentiv til å fortsette å leke. Mens lek ofte er betraktet som ikke-essensielt, understreker komitéen at det er en

grunnleggende og viktig dimensjon til å glede seg over barndommen, samt en essensiell komponent i fysisk, sosial, kognitiv, emosjonell og åndelig utvikling.»

Leken defineres altså av FN som ikke-obligatorisk, drevet av indre motivasjon og styrt og strukturert av barna selv, og kjennetegnes gjennom ikke-produktivitet. Det gir derfor grunn til å stille spørsmål ved hvordan begrepet defineres i ekspertgruppens rapport, der de anbefaler «systematisk bruk av lekbasert læring og veiledet lek». Kan ikke utvalget si, helt ærlig, at de ønsker å endre retningen for barnehageinnholdet fundamentalt og presse skolens arbeidsmåter inn i barnehagen? Også det mot bedre viten, noe som gjenspeiles i forskningen som viser at stillesittende, instruerte aktiviteter i skolen heller ikke fungerer der. På tross av det lurte vi på hvorfor gutter faller ut av skolen, og hvorfor læringsresultatene ikke blir bedre.

Løsningene utvalget anbefaler handler i stor grad om å ta kontroll over menneskets utfoldelse i sine tidlige år, gjennom «systematisk bruk av lekbasert læring og veiledet lek», for dermed å øke «kvaliteten» på innholdet. Den eneste arenaen barna kan styre og bestemme over selv, og som er deres fristed, blir nok en gang tatt som gissel for formalisert læring. Hvilken «kvalitet» er det egentlig utvalget snakker om?

Kan årsaken til at kartet og kompasset viser ulik retning rett og slett være manglende kunnskap om barnehagens rolle, mandat og funksjon, all den tid det ikke finnes barnehagefaglig kompetanse i «ekspertrådet»? For hvilke konsekvenser vil rapportens forslag få for det gjelder, nemlig barna?

I et intervju med Første Steg i 2018 sier den anerkjente danske psykologiprofessoren Dion Sommer følgende: «I stedet for å lytte til den politiske dagsorden, bør vi søke helt inn i genene og dypt ned i evolusjonen for å forstå barns lek og læring.»

Han mener det danske systemets forsøk på tidlig læring faktisk skader barn. Han lener seg også på tidligere nevnte forskning, som viser at jo tidligere vi starter med målstyrt læring, jo dårligere går det med barna på skolen

og videre i utdanningsløpet. Barn som har opplevd fokus på skolerettede aktiviteter i barnehagen, blir langt mer urolige enn barn som har gått i barnehager uten dette fokuset. Sommer oppfordrer til å revurdere tendensen til å presse styrte, målrettede aktiviteter med akademisk innhold på barn. På tross av forskningen som ligger til grunn for Sommers advarsler, har vi altså et ekspertutvalg som anbefaler det motsatte.

Det som foreslås av utvalget, legitimeres via bestilt forskning som passer bestillerens budskap, og begreper fremstår tilpasset for å villed oss til å tro at vi får smarte løsninger på ting vi sliter med å få til med dagens rammer og ressurser. Slik får for eksempel en forsker som Ingunn Størksen, kjent fra Agderprosjektet som hviler på drilling av barn (eller «lekbasert læring», som det er omskrevet til), stor makt over utviklingen i sektoren.

Vi vil her vise til kronikken «Ekspertutvalg med dårlig bakkekontakt?», publisert i Aftenposten 21. februar 2024. Anne Greve, professor i barnehagepedagogikk ved Oslo Met, Kari Brodal, barnehagelærer og Per Brodal, professor emeritus i nevrobiologi belyser i kronikken problematikken rundt egeninteresser og gjenbruk av eksperter. Det viser seg også at referansegruppen rapporten viser til, der blant annet lærerorganisasjonene var invitert, kun var deltakende på et zoom-møte der de fikk noen minutter hver til å komme med innspill. Dette skjedde tre fjerdedeler ut i gruppas arbeid. Med andre ord kun en symbolsk deltakelse, slik at det kunne krysses av som utført.

Vi skulle gjerne sett at fagpersoner med erfaring fra barnehagen og skolen, og personer som Dion Sommer, som snakker barnas og profesjonens sak, og som har inngående erfaring fra barnehage- og skolearbeid, hadde utgjort fundamentet i nedsatte ekspertutvalg som omhandler våre sektorer. Utvalget kunne heller suppleres med en økonom, samfunnsøkonom og sosiolog, slik at man sikrer at et mangfold av hensyn og problemstillinger blir ivaretatt og diskutert. For spørsmålet er: Hvem er tjent med en samfunnsutvikling der verdien av et barn skal ligge i fremtidig inntjeningsvne? I hvert fall ikke barna.

Noe annet utvalget foreslår, er full bemanning i hele barnehagens åpningstid, og mer kompetanse blant de ansatte. Dette er Barnehageopprørets fanesaker, for

her ligger nemlig nøkkelen til et bedre barnehagetilbud for alle barn.

Fra et arbeidstakerperspektiv vil det også føre til at barnehagen blir et langt mer attraktivt sted å arbeide. Det vil kunne snu den nedadgående spiralen, slik at vi får færre emosjonelle belastninger, lavere sykefravær, flere som blir værende i sektoren og flere søkere til barnehagelærerstudiene. Vi vet at forsterket grunnbemanning og økt kompetanse gir en positiv effekt for både barn og ansatte gjennom prøveprosjekter i flere kommuner de siste årene, og forskning viser at det er disse to områdene som er avgjørende for kvaliteten på barnehagetilbudet.

Med en grunnmur av kompetente ansatte i bunnen som strekker til i arbeidet sitt, kan vi være mentalt og fysisk til stede der barna befinner seg. Der vi legger til rette for lek, gir leken tid og rom, og skaper inspirerende lekemiljøer. Bedre rammevilkår vil også gi oss mulighet til å observere, veilede, støtte, gi omsorg, delta og hjelpe de som sliter med relasjoner og vennskap, slik at de kan utvikle strategier for å samhandle bedre med andre barn. Det er nemlig dette vi barnehagefolk har kompetanse i - bare la oss få ta den i bruk!

Kan ikke utvalget si, helt ærlig, at de ønsker å endre retningen for barnehageinnholdet fundamentalt og presse skolens arbeidsmåter inn i barnehagen?

Bli med meg ut!

Er du en av dem som tenker at barn i dag har et så nært forhold til å leke i naturen at de ikke trenger deg?

Ifølge forskning har barn distansert seg til den grad at barnehagen kanskje er den eneste arenaen for mange barn å oppleve naturen i. Naturen er en variert og naturlig lekeplass som inspirerer, engasjerer og inviterer barn i sin utvikling både motorisk, språklig og relasjonelt. Dog, faller ikke dette på plass helt av seg selv. I en søken etter å gi barna muligheten til å ta del i, dra nytte av og bevare den fantastiske lekeplassen, stilles det krav til barnehagepersonalets holdninger.

Holdninger er avgjørende for hvilken rolle personalet spiller i møte med naturen sammen med barn. Hver og én av oss har erfaringer fra barndom og oppvekst, som preger oss som voksne, på godt og vondt. Kanskje var din familie ofte på hytta på fjellet, eller muligens tilbrakte dere fritiden i nærmiljøet? Disse erfaringene er våre grunnmurer, dog ikke hele reisverket. Gjennom en god dose kunnskap, fylt med opplevelser og et dryss av kreativitet kan vi se en verden gjennom nye briller og la oss rive med inn i barnas nysgjerrige og undrende opplevelse.

Basert på våre erfaringer er det uheldigvis slik at fåtallet personal benytter denne arenaen i arbeid med barn. Ofte brukes vær, bemanning og bekledning som et argument for hindring. Samtidig har vi opplevd at disse hindringene ikke er aktuelle på dager der himmelen er blå og gradestokken viser tilfredsstillende tall, for de voksne.

Vi har da undret oss over hvilke faktorer som er med på å utgjøre disse utfallene, videre har vi reflektert med

personalet og traktet det ned til det vi innledningsvis nevnte, nemlig holdninger. Våre holdninger er faktorene som enten beriker eller begrenser barns opplevelser. For øvrig er det ikke slik at en hvermann er en Lars Monsen. Dette er ikke en forventning, men ved å ta en reise inn i seg selv kan man oppdage hvilke ressurser man sitter inne som kan spille en selv god. Vi vil løfte frem tre roller vi tenker kan være med å motivere:

Den lekende, som aktivt setter i gang og deltar i lek med barn og videre gir barna impulser og ideer til å utvikle leken.

Den kunnskapsrike, som kan inspirere og gjennom undring med barna, videreføre kunnskapen.

Den kreative som tenker «utenfor boksen» ved å benytte naturmaterialer til gjennomføring av estetiske aktiviteter i naturen.

Avslutningsvis vil vi vise til et sitat av Per Olav Tiller, og oppfordre våre lesere til å erkjenne og tilegne seg: «Vi er ikke bare førti eller tretti eller seksti år her vi står og går, vi er alle både ettåringer, treåringer og alle våre aldre, her og nå. Barndommen er derfor alltid en del av vårt liv til enhver tid. Den er på et vis selve «naturen» vår, liv vi har med oss, ikke noe vi er ferdig med, har lagt bak oss, har brukt opp».

*Henvvisning: Forskning.no
Gisle Grimeland, med åpne sanser*

Hazar Raad
Al-azaawy

Sondre
Bjaberg

Hazar jobber som pedagogisk leder i bydel Alna i Oslo.

Sondre er også pedagogisk leder i bydel Alna og er i tillegg foredragsholder, forfatter og lager podkast.

Illustrasjon: Kristin Slotterøy/unsplash

Nordea

Medlemstilbud på billån fra Nordea

Som medlem av Utdanningsforbundet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,5 %

Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån

Priseksempel: Eff. rente 8,19 % kr 150.000 o/5 år.
Etableringsgebyr kr 2.000,- Tot. Kr 182.046,-

DIGITALISERING AV SKOLEN

Den digitale skulen må granskast!

Lærarane har dei siste åra fått sitt handlingsrom i klasserommet kraftig begrensa. Samstundes har IKT-bransjen fått ture fram i skulen.

Dei sterkaste selskapa i verda har alt å vinne på ein heildigital skule. No trengs ei offentleg granskning!

Politikarane forstår ikkje kva som skjer i skulekvardagen. Dei lar skulepolitikken formast av juristar, byråkratar, pedagogar, skuleforskarar og IKT-bransjen. Samstundes gjer politikarane påverknaden til lærarane i klasserommet mindre. Lærarane blir slik mindre i stand til å gjere det beste for elevane.

Politikarane gjennomskodar ikkje dei løynde interessene til profesjonane som ligg løynde bak velmeinte argument for nytt lovverk. Det verste dømet er digitaliseringa i skulen, kor dei største selskapa i verda har gjort alt dei kunne for å kome inn i skulen. Motrøystane har vore altfor få. Rådmenn og skuleleiarar over heile landet har kjøpt inn digitale einingar og læringsressursar etter kontakt med ein IKT-bransje som har lova dei sparte pengar. Dette har skjedd utan at rettane til elevane er tatt vare på. Og utan at lærarane har fått vore med og bestemme.

IKT-bransjen har vore herrar i eit for dei tilnærma lovlaust friområde og har i samarbeid med skuleeigarar i mange år krenka gjeldande lovverk om personvern av barn og unge. IKT-bransjen har ønska å vende barn og unge til å bruke Apples, Microsofts eller Googles produkt, først som barn, sidan som ungdom, student og arbeidstakar. IKT-bransjen har tent mykje pengar på skulen.

IKT-bransjen bruker enorme summer til marknadsføring. Apple byggjer til dømes eit lag av lærarar som bruker Apple-produkt meint for skulen. Apple gir gratis kurs til lærarar, som sidan kan smykke seg med titlar som «Apple Distinguished Educator» og «Apple teacher». Titlane og bygging av lag av lærarar som bruker Apple sine produkt er ein del av strategiane for marknadsføring, som IKT-bransjen bruker mot skulane. Samstundes seier opplæringslova at skulen skal vere fri for reklame. Kvifor har ingen stilt spørsmål ved denne bygginga av merkevarer i skulen? Om ein hadde fått «sertifiserte Coca-Cola-lærarar», ville det skapt furore. Noreg er det einaste landet

Sterke marknadskrefter som IKT-bransjen har herja vilt i skulen, utan at nokon har tatt til motmæle. No treng vi både nasjonal og lokal granskning, skriv Jan Jørgen Skartveit.

som har satsa på å bruke Apple sitt nettbrett iPad i skulen.

Læringsplattformer har etablert seg som ein gigantisk gaukunge i skulen. Plattformene har ikkje evna å levere tilstrekkeleg kvalitetssikra læringsstoff til lærarane si undervisning. Ved at skular ikkje har kjøpt inn lærebøker, har eit fleirtal av lærarar blitt stilt i ein situasjon der dei har sett seg nøyde til å bruke delar av lærebøker. Desse har dei stykkevis, i kopiar, formidla digitalt til elevar gjennom læringsplattformer, i strid med opphavsrett og økonomisk interesse for lærebokforfattarar og forlag. Lærarar har vore nøyde till å bruke delar av lærebøker utan at lærebokforfattarane blei betalt. Dei store aktørane i IKT-bransjen blir favorisert av offentlege myndigheter til skade for lærarar og lærebokforfattarar.

Kunstig intelligens (KI) har invadert skulen det siste året. Dei som lever av å produsere KI og anna digital teknologi har store interesser i at elevar, lærarar og heile skulesektoren vender seg til å

bruke KI før politikarane rekker å tenkje gjennom korleis dei kan regulere bruken av KI i skulen.

Ukritisk digitalisering i skulen gjer elevane til forbrukarar av teknologien av i dag, som i morgon blir teknologien frå i går. Teknologane bør vere tenarane til skulen, og ikkje herskarane i skulen.

Lærarar bør vere meir opne om kva for tilknytningar dei har til ulike IKT-selskap, både kommersielle og andre. Journalistane bør kritisk granske digitaliseringa av skulen. Når so sterke marknadskrefter har fått herje vilt, utan at nokon har tatt til motmæle, vil gråsoner ha oppstått. No treng vi både nasjonal og lokal granskning.

Kunnskapsminister Kari Nessa Nordtun må snarast byrje ein gjennomgang av skoledigitaliseringa og ansvarlege rådmenn bør samstundes granske digitaliseringa i si kommune.

Jan Jørgen Skartveit

lærer og medlem av Oslo Arbeiderparti

Ill.foto: Ole Martin Wold

Seksuell trakassering i arbeidslivet

Mange arbeidstakere opplever ulike former for belastninger av psykososial art i jobbsammenheng.

I henhold til Levekårsundersøkelsen om arbeidsmiljø (Statistisk sentralbyrå 2022) har 16 prosent av de ansatte blitt utsatt for vold, trusler, trakassering eller mobbing på jobb det siste året. Seksuell trakassering ble tydelig satt på dagsorden av metoo-bevegelsen for en del år tilbake og er fremdeles en utfordring.

Arbeidsmiljøloven bestemmer at «alle arbeidstakere har rett til et trygt og godt arbeidsmiljø, så vel psykisk som fysisk». Arbeidsmiljøloven paragraf 4-3 stiller særskilte krav til det psykososiale arbeidsmiljøet. Av bestemmelsens 3. ledd fremgår at arbeidstaker ikke skal utsettes for trakassering, herunder seksuell trakassering. Det kan også vises til lov om likestilling og forbud mot diskriminering som i paragraf 13 fastslår at seksuell trakassering er forbudt.

Arbeidsmiljøloven definerer seksuell trakassering som enhver uønsket seksuell oppmerksomhet som har som formål eller virkning å være krenkende, skremmende, fiendtlig, nedverdiggende, ydmykende eller plagsom. Det følger direkte av ordlyden at det ikke bare er når den uønskede seksuelle oppmerksomhet har som *formål* å være for eksempel nedverdiggende, men også når *virkingen* er at den er nedverdiggende, at bestemmelsen kommer til anvendelse.

Seksuell trakassering kan være både verbal og fysisk. Den verbale er typisk hentydninger og kommentarer om utseende og kropp mens den fysiske kan være alt fra klyping, «tafsing», uønsket berøring og i verste fall overgrep som voldtekt eller forsøk på det. Det er ikke noen betingelse at den uønskede oppmerksomheten skjer flere ganger for at det skal anses som

seksuell trakassering, også enkeltepisoder rammes av loven. For enkelthendelsenes del er det likevel antatt at krenkelsen må ha en viss grad av alvor for å være omfattet av trakasseringsbegrepet. Dette beror på et skjønn der momenter som handlingen i seg selv, alvoret i denne, maktforhold og asymmetri i relasjonene vil spille inn.

Arbeidsgiver må arbeide for at seksuell trakassering ikke finner sted, som en del av arbeidsgivers alminnelige plikt til et systematisk helse-, miljø og sikkerhetsarbeid i virksomheten. Nødvendig kartlegging av risiko for seksuell trakassering innebærer at arbeidsgiver vurderer forhold på arbeidsplassen eller i arbeidet som kan medføre seksuell trakassering. Lov om likestilling og forbud mot diskriminering bestemmer i paragraf 13 at «arbeidsgivere og ledelsen i organisasjoner og utdanningsinstitusjoner skal innenfor sitt ansvarsområde forebygge og søke å hindre trakassering og seksuell trakassering».

At de ansatte vet hvordan de kan melde fra om seksuell trakassering og er trygge på at trakassering vil bli tatt tak i, er helt nødvendig. Arbeidsgiver plikter å foreta nødvendige undersøkelser og iverksette tiltak der det meldes fra om seksuell trakassering eller er grunn til å tro at dette finner sted.

En melding om seksuell trakassering er et varsel etter arbeidsmiljøloven kapittel 2A. Her er det grunn til å minne om nylig avsagt dom i Høyesterett som slår fast at det ikke er et krav at et varsel kalles et varsel for at det rettslig sett er det. Å melde fra om trakassering kan utvilsomt være et varsel, med de konsekvenser dette har for arbeidsgivers plikt til håndtering.

Ruth-Line M. Walle-Hansen
advokat i
Utdanningsforbundet

Seksuell trakassering kan være både verbal og fysisk.

Få Klassekampen gratis i tre uker

– Bokmagasinet hver lørdag!

**PRØV KLASSEKAMPEN
HELT GRATIS!**

Send sms
ABO 5190
til 1960

KLASSEKAMPEN

STOPPER AUTOMATISK

BARNES RETT TIL LEK

Hørt om lekvasking ...?

Jeg sitter i kantina og legger fram min uro over at det ene utvalget etter det andre foreslår tiltak for å gjøre barns lek mer lærings-effektiv.

Ann Mari Milo Lorentzen

1. nestleder i
Utdanningsforbundet

Jeg er både forbanna og oppgitt over det jeg opplever som en fundamental mangel på respekt for barns egen yringsform – leken. Da smiler en kollega lurt og sier: «Men Milo, dette er jo lekvasking. Kall det lekvasking».

Kollegaen har et poeng: Når noen foreslår programmer med lekbasert læring, eller veiledet lek, så er det mer undervisning de vil ha, ikke mer lek. Akkurat som når noen driver med sportsvasking og grønnvasking, velger de et positivt ladet fenomen for å pakke inn mål som det er litt vanskeligere å få oppslutning om.

Det er selvsagt lettere å få folk til å mene at barn trenger lekbasert læring, enn å overbevise om at små barn må få mer undervisning, og at undervisningen må starte tidligere. For vi har i mange år gitt barna mer og tidligere undervisning, uten at det har gjort dem verken gladere eller smartere. Forskningen til Elise Farstad Djupedal kan fortelle oss at barn i dagens 5. klasse har fått to skoleår mer undervisning enn samme aldersgruppe hadde for to tiår siden. Likevel er verken trivsel eller prestasjoner bedre.

Det er 20 år siden jeg startet på barnehagelærerutdanningen, og lot meg fascinere av den svenske lekprofessoren Birgitta Knutsdotter Olofssons formidling av lekteori og forskning. Olofsson hadde drevet med forsknings- og utviklingsprosjekter i barnehager, sammen med barnehagelærere. Hennes respekt for barns erfaringer lyste igjennom filosofiske, psykologiske og pedagogiske tolkninger av leken.

Olofssons grunnleggende holdning var tydelig: Barnehagelærere må bry seg om leken, de må legge til rette for leken, de må observere leken, og de må forstå når de bør delta i leken. Men det lå en viktig forutsetning til grunn: De må nærme seg leken på barns premisser! Det er barna selv som må avgjøre når de vil bli med i en lek, og når de vil trekke seg ut. Det er barns eget initiativ som må drive leken framover. Å forholde seg til leken på barns premisser, krever at de ansatte har stor kunnskap om lek, og at de har en ydmyk og oppmerksom holdning.

De som står bak standardisert pedagogikk, som lekbasert læring og veiledet lek, viser liten ydmykhet for at leken er barnas yringsform. Det nye med lekbasert læring er ikke at man lager pedagogstyrte læringsaktiviteter i barnehagen. Det nye er at man kaller dette lek, og at man vil gi slike aktiviteter mye større plass enn tidligere.

Fenomenet veiledet lek er enda mer problematisk. Det handler om at pedagogen skal melde seg inn i barns lek og finne måter å vende oppmerksomheten mot det man som pedagog mener barna bør lære. Dette er i verste fall invaderende, og i beste fall fører det til en slags «god dag mann økseskaft - kommunikasjon». Barna har jo sin egen mening med leken, og den er aldri den samme som pedagogens læringsmål.

Barns rett til lek er nedfelt i FNs barnekonvensjon. Den forplikter oss til å verne om barns lek. Da må vi kunne avgrense og ramme inn det vi kaller barns lek.

Når noen foreslår programmer med lekbasert læring, eller veiledet lek, så er det mer undervisning de vil ha, ikke mer lek.

MANNSUTVALET:

Fleksibel skulestart for fleire

– Viktigare å gjere endringar i innhaldet i 1. klasse enn å gjere fleksibel skulestart meir tilgjengeleg, seier nestleiar i Utdanningsforbundet.

Mellom tiltaka som er føreslått i rapporten «Likestillingens neste steg» frå Mannsutvalet er fleksibel skulestart. Utvalet vil gjere høvet til å starte på skulen eitt år seinare (eller tidlegare) enn i august det året barnet fyller seks år, meir tilgjengeleg enn i dag.

Framlegget om meir fleksibel skulestart er i beste fall å handsame berre symptoma, meiner nestleiar i Utdanningsforbundet, Ann Mari Milo Lorentzen.

– Skulen må bli tilpassa barna. Det er ikkje barna som skal tilpasse seg skulen, seier Lorentzen.

– Alle elevane er ulike, også når dei skal byrje på skulen. Difor må vi gjere noko med rigg og innhald i skulen, i staden for å isolere dette til eit «guteproblem» og individualisere tiltaka, seier Lorentzen.

Mogleg med utsett skulestart i dag

Lorentzen påpeiker òg at det er allereie mogleg i dag å få utsett skulestart, med ei sakkyndig vurdering.

– Dersom utvalet meiner at eit stort tal barn treng å utsetje skulestarten, så må vi gjere endringar i innhaldet i førsteklasse, seier Lorentzen.

Hun påpeiker at alle born har godt av ein mjukkare overgang frå barnehagen til skulen

– Me veit at intensjonen bak 6-årsreforma i 1997 i for liten grad er følgt opp. Skulen må bli meir praktisk og variert. Det må vere tid til lek, turar og aktivitet som ikkje er fagleg målretta, meiner Lorentzen.

Lorentzen er difor glad for utvalet sitt forslag om ein meir praktisk og variert skulekvardag.

– Dette er heilt i tråd med vår politikk, og noko også regjeringa har forplikta seg til. Skulen er prega av for mykje stillesitting, for mykje vekt på teoretiske fag, og for lite praktisk og variert

Foto: Linda Cartridge

Det er skulen som må bli tilpassa barna, og ikkje barna som skal tilpasse seg skulen, meiner nestleiar i Utdanningsforbundet.

undervisning. Dette er eit kjempeviktig tiltak som må følgjast opp, understrekar Lorentzen.

Sterkt kritisk til leikbasert læring

Utvalet føreslår òg at det blir innført nasjonale føringar for barnehagane om å ta i bruk metodikken «leikbasert læring», utvikla gjennom Agderprosjektet.

Det er Lorentzen sterkt kritisk til.

– «Leikbasert læring» i barnehagar handlar om å gjere barnehagen meir strukturert og skuleorientert. Det bryt med barnehagens føremål, barndommen sin eigenverdi og barnas behov, avsluttar Lorentzen.

Kraftig skyts mot «lekbasert læring»

Nestleder Ann Mari Milo Lorentzen oppfordrer regjeringen til å legge hele ekspertgrupperapporten *Et jevnere utdanningsløp* i en skuff.

Ekspertgruppen, nedsatt av Kunnskapsdepartementet, har hatt som mål å foreslå tiltak som kan gjøre utdanningssystemet mer sosialt utjevnet enn i dag.

Blant de viktigste anbefalingene er mer veiledet lek, og såkalt «lekbasert læring», i både barnehage, skole og skolefritidsordning (SFO).

Det får nestleder i Utdanningsforbundet, Ann Mari Milo Lorentzen, til å reagere kraftig.

– Min anbefaling til regjeringen er å legge hele denne ekspertgrupperapporten i en skuff, sier Lorentzen.

– Spontan lek er en livsviktig rettighet barn har. I dagens gjennomregulerte barndom er det allerede en stor mangel på pusterom og frie aktiviteter, utdypes hun.

Da er det å innføre en nasjonal føring for mer strukturert og voksenstyrt «lek», gjennom et forhåndsdefinert program, feil vei å gå.

– Vi frykter at dette vil gjøre vondt verre, sier Lorentzen.

– Å pålegge alle barnehager å drive med lekbasert læring åtte timer hver uke, bryter både med barnehagens formål, barns rett til medvirkning og behovet barn har for å kunne leke fritt, understreker hun.

«Lekvasking»

Lorentzen deler bekymringen til ekspertgruppa for hva fraværet av lek i de yngste elevenes skolehverdag innebærer.

– Men da er ikke lekbasert læring, som må forstås som mer eller mindre strukturerte undervisningsopplegg, løsningen. Jeg kan ikke se at dette er noe annet enn «lekvasking», altså at man snikinnfører undervisning, men kaller det for lek, sier hun.

– Barn trenger å få leke fritt, uten intensjoner om at leken skal føre til oppnåelse av et eller annet forutbestemt mål.

Lorentzen trekker fram at det er mer enn ti år siden FN's barnekomité ropte varsko om at barns lek er truet på grunn av økt institusjonalisering og forventninger om bedrede skoleresultater.

– Da er det åpenbart at vi må finne andre måter for å skape større rom for leken, både i skolen og i SFO. Vi må la barna få leke på ordentlig, sier Lorentzen.

Usikre forskningsresultat

Nå har to regjeringsoppnevnte utvalg, både «Et jevnere utdanningsløp» og Mannsutvalget, foreslått en nasjonal innføring av metodikken lekbasert læring.

Det uroer Lorentzen sterkt.

– I tillegg til det prinsipielt viktige om å beskytte barns frie lek, er det langt fra sikkert at dette er et tiltak som faktisk har så stor effekt som det blir påstått.

Lorentzen påpeker at i Utdanningsnytt i 2019 sa én av forskerne, Ingunn Størksen, som også sitter i utvalget, at de ikke kunne vite helt sikkert at det er lekbasert læring som har gitt effekt. «Det er godt mulig andre tiltak og opplegg kunne hatt samme eller bedre effekt», sa Størksen da.

– Regjeringen kan med andre ord med god samvittighet si takk, men nei takk, sier Lorentzen.

Store mangler i resten av rapporten

Andre deler av ekspertgruppens rapport kritiseres også kraftig av Utdanningsforbundet. Blant annet den manglende vektleggingen av lærerprofesjonens betydning for videreutviklingen av barnehagen, skolen og SFO.

– Det er foruroligende at en ekspertgruppe nedsatt av Kunnskapsdepartementet i så liten grad forholder seg til de faktiske og økende utfordringene vi har med lærermangel i både barnehagen og skolen, sier Lorentzen.

– Å forsøke å få til endringer i utdanningssystemet, uten å anerkjenne hvor avgjørende lærernes erfaringer, kunnskaper og kompetanse er, vil aldri bli særlig vellykket, sier Lorentzen.

Utdanningsforbundet reagerer også på at ekspertgruppen ikke i større grad diskuterer hvor grensen bør gå for hva barnehagen og skolen skal ha ansvar for.

– Det er en snever og instrumentell forståelse

Utdanningsforbundet er sterkt kritisk til forslagene om mer veiledet lek i barnehage, skole og SFO.

som kommer til syne når barnehagen og skolen reduseres til redskaper for å løse store samfunnsproblemer, som sosial ulikhet og økende økonomiske forskjeller.

Sosial ulikhet er et alvorlig og økende problem, men må først og fremst løses innenfor andre politikkområder enn det utdanningspolitiske, påpeker Lorentzen.

Lorentzen oppfordrer regjeringen til å heller gjøre alvor av lovnadene om en tillitsreform som gir lærerne i barnehagen og skolen det nødvendige handlingsrommet for å kunne ivareta alle barn og elever.

– Det første skrittet på den veien, er å sikre nok barnehagelærere i barnehagen, og at alle elever undervises av folk med lærerutdanning, avslutter Lorentzen.

Du kan lese hele høringsvaret til Utdanningsforbundet på våre nettsider.

Foto: Ole Walter Jacobsen

HVA ER LEKBASERT LÆRING?

- Forskere i Agderprosjektet har utviklet og testet et opplegg kalt Lekbasert læring for femåringene i barnehagen.
- Målet med opplegget er å stimulere barns ferdigheter i matematikk, språk, selvregulering og sosial kompetanse.
- Førskoleopplegget legger opp til førskoleaktiviteter minst åtte timer i uka for de eldste barna i barnehagen.
- Både Mannsutvalet sin rapport og rapporten «Et jevnere utdanningsløp», foreslår en nasjonal innføring av metoden. Lekbasert læring skal således løse to store samfunnsutfordringer samstundes, både utjamne sosiale ulikskapar og gje gutar ein betre skulestart.
- Halvparten av ekspertgruppens hovedanbefalinger innebærer å innføre veiledet lek eller lekbasert læring i barnehage, skole og SFO.

Kilde: Universitetet i Stavanger (Lekbasert læring | Universitetet i Stavanger (uis.no))

Kurs

Øyeblikkenes magi - relasjonens kraft i møte med barn

5. juni inviterer vi til kurs om hvordan bygge gode relasjoner i barnehagen. Dette praksisnære kurset vil gi deg konkrete tips og triks til hvordan utnytte magien som ligger i de små øyeblikkene du deler med barna, og hvordan du kan styrke og bygge videre på disse. Kursholder er Karianne Wahlin, som er barnehagelærer og spesialpedagog. Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Det blir gjort opptak.

Foto: Adobe Stock

«Skal vi leke?»

12. juni ønsker vi velkommen til et kurs der du som barnehagelærer kan få tips og triks til hvordan og hvorfor arbeide med lek gjennom prosjektarbeid. Dette praktiske kurset vil rette søkelyset mot hvordan prosjektarbeid kan bidra til å fremme lek og inkludering mellom alle i barnehagefellesskapet. Kursholdere er barnehagelærer Kristin Meyer Ringstad og styrer Kristin Hove-Ødegård. Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Det blir gjort opptak.

Hvordan tilrettelegge for elever med dysleksi i klasserommet?

18. september arrangerer vi kurs som gir deg praktiske og gjennomførbare tips som kan endre skolehverdagen for dine elever. Dette kurset vil gi deg en innføring i hva dysleksi er, og hvilke tilleggsvansker det er vanlig å ha når man har dysleksi. Videre vil du få kunnskap om hvordan fange opp elever i risikosonen, slik at større vansker kan forebygges. Kursholder er Vigdis Lothe Waaler, spesialpedagogisk konsulent for Dysleksi Norge. Kurset foregår på Zoom, kursavgift. Det blir gjort opptak.

Er festdrakten dekket av forsikringen?

Har du vår innboforsikring, reiseforsikring eller kanskje begge deler? Da vil ulike deknninger kunne gi erstatning ved skade på din drakt. Innboforsikringen vil dekke festdrakten fullt ut hvis den blir utsatt for brann eller vannskade. Det samme gjelder hvis den blir stjålet eller utsatt for hærverk hjemme hos deg eller i privat bod. Er du på reise vil drakten være dekket av reiseforsikringen ved tyveri, eller annen skade som omfattes av forsikringen. Drakten kan erstattes med inntil 40.000 kroner, inkludert tilbehør. Merk at du ikke må ha verdigjenstander som bunadssølv i innsjekk bagasje.

Festdrakten er godt dekket om du har både innboforsikring og reiseforsikring.

Foto: Anna-Julia Granberg

Dine medlemsfordeler

Som medlem i Utdanningsforbundet har du tilgang til unike medlemsfordeler. Flere av dem gjelder også for din familie. Ved å bruke fordelene kan du og dine få en tryggere hverdag og en bedre familieøkonomi.

Forsikringer til medlemspris

Våre forsikringer er tilpasset ulike livsfaser.

	Reiseforsikring		Livsforsikring		Studentforsikring
	Innboforsikring		Barneforsikring		Husforsikring
	Grunnforsikring		70+ forsikring		Bilforsikring
	Uføreforsikring		Kritisk sykdomsforsikring		

Rabatt hos Tryg

I tillegg til Utdanningsforbundets spesialtilpassede forsikringer, får du rabatt på private forsikringer hos Tryg. Ordningen gir deg 35 % rabatt på alt fra hytte- til dyreforsikring. Rabatten er den samme, uavhengig av hvor mange forsikringer du har.

Tryg pluss

Hvis du har privat forsikring i Tryg, får du tilgang til fordelsprogrammet Tryg Pluss. Det gir fordeler som psykologhjelp ved personlig krise, råd fra fagpersoner om bolig, og hjelp ved ID-tyveri eller misbruk i sosiale medier.

Andre medlemsfordeler

- Boliglån og billån hos Nordea
- BikeMember sykkelregister
- Overnatting på Hurdalsjøen Hotell

Tilbud gjennom Unio

Som medlem i Utdanningsforbundet får du også medlemstilbudene hos Unio. Du får rabatt på alt fra leiebil til hytteleie og turutstyr.

Les mer og bestill på udf.no

Må jeg forsikre festdrakten?

Vi dekker den både i innboforsikringen og i reiseforsikringen.
Hvis du har begge forsikringene er den veldig godt dekket.

Mer om forsikring av festdrakt
på udf.no.

Det rette med to strek under

Eg hugsar enno godt reknelæringa frå barne- skulen for snart sytti år sidan. Den leikande gleda det var med reknestykka med eple, kirsebær og etter kvart med kroner og øre.

Med pluss og minus – og gonging og deling på neste læretrinn. Og gleda ved «det rette med to strek under», og fliden dei to streka under svaret måtte få til det parallelle med nett passeleg avstand, og det sjølvsgde i den store velforma R-en det fortente frå læraren si hand. Lærebøkene med tilpassa reknestykke til første, andre og tredje klasse rekna eg visst gjennom tre gonger i leikande glede og i harmlaus konkurranse med andre i klassen som hadde same slags glede ved rekninga.

Det var noko visst og sikkert som det ikkje var råd å skapa tvil om i rekneverda om ein strekte seg mot det. Noko, som ein tidleg forstod, var til å ta med seg livet ut til nytte i mange samanhen- gar. Og «det rette med to strek under», vissa og tryggleiken i dette var ikkje så lett å finna eller å sjå nokon annan stad i barneverda.

Eg blei no òg tidleg klar over at ikkje alle hadde same tilgangen til denne gleda, av indre og ytre grunnar i liva deira. Barrierane bygde seg opp med brøkrekning og prosentrekning og skremmande ord som matematikk for val og vegar i livet.

Eg hugsar enno ei rekneoppgåve frå avgjeran-

de prøve i åttande klasse (som vart kalla Fram- haldskulen på den tida), om ein famn (eller eit mål) ved, med innlagt prosentrekning fordi veden krympa ved turking. Slikt blei det folkesnakk av fordi visst ingen elev kunne løysa den jordnære gåta.

Det mest imponerende eg opplevde i det ma- tematiske, var to karar som gjekk to trinn over meg på gymnasen. Dei fann feil i ei av oppgåvene til eksamen og konstaterte berre at «her er det feil i oppgåva, reknar som om det står». Slik sjølv- tillit ser eg ikkje for meg at eg nokon gong kunne oppnådd! Dei fortente S-ane dei fekk, og alle fekk tilbod om å ta om att matteeksamen det året på reallina.

I det vaksne livet har eg fått læra om mange uforstålege reknestykke som aldri kan gå opp.

Åra i teneste på støyperiet til byens rikaste mann var ein augeopnar i så måte, om ein der skulle få med alle forhold i reknestykket.

Og den som skal finna fram til det rette svaret med to strek under i laksenæringa, trur eg har teke seg vatn over hovudet eller vast seg uløyselig fast i merd-verda langs kysten.

For der blir alle laksane som blir sett ut i merdli- vet, minus den tredjeparten som døyr av lakselus og andre sjukdomar i vekstsyklusen, til tusen mil- lionar kroner i utbytte i kvartalet for eigarane av det største selskapet! Og slike svar overskygger gjerne «det rette» i vår tid.

Petit av Jarle Tufta

tidlegare lærar i vidare- gåande og høgskule

STOREFRI av MARIUS HENRIKSEN

Foto: Adobe Stock

FOR **50** ÅR SIDEN

Cappelens nye verdensatlas

For noen tiår siden var vi særlig opptatt av at verden på grunn av bedre kommunikasjoner var blitt mindre. I dag sitter vi med ferske og talende bevis på hvor avhengige vi alle er av ressursene på jorda. Et av de nye kartene angår disse ressursene og har «Verden er én» som motto. I samme ånd er kartverkets grenselinjer landene imellom langt svakere markert enn i mer tradisjonelle kart – det skapes en fornemmelse av at grensene ingen hindring bør være for samkvem mellom folkene.

Den Høgre Skolen nr. 11/1974

QUIZ

15 kjappe om løst og fast

1. I hvilken by ligger Ringve Musikkmuseum?
2. Hvem skrev boken «Artenes opprinnelse» i 1859?
3. Hvilke to elver regnes som verdens lengste?
4. Hvilket av disse metallene er tyngst: gull, sølv eller bly?
5. Hva er den engelske originaltittelen til romanen «Klokkene ringer for deg» av Ernest Hemingway (1940)?
6. Programlederen Dan Børge Akerø har blant annet ledet et quizprogram på NRK TV. Hva het dette programmet?
7. Hva betyr det svenske ordet örngott?
8. Hva i all verden er en didjeridoo?
9. Hvilken norsk eventyrskikkelse har også gitt navn til en karamell?
10. I løpet av tidsrommet 1993-2011 hadde Danmark tre statsministre. Alle hadde samme etternavn. Og hva var det?
11. Pedagogstudentene i Utdanningsforbundet hadde nylig landsmøte. De bestemte seg for å skifte navn. Hva er det nye navnet?
12. Kan du det siste ordet i Frankrikes motto? Frihet, likhet og ... ?
13. Hvilken norsk fugl omtales også som sjøpapegøye?
14. Hvem ble, til de flestes store overraskelse, europamestre i fotball for herrer i 1992?
15. Hvem er trener for Norges fotballandslag for kvinner?

FOR **25** ÅR SIDEN

Lærerutdanningen i oppløsning?

Det er vanskelig å bevare en profesjonsutdanning som lærerutdanningen i det nye høgskolesystemet. Dårlig økonomi gjør at studentene får mindre personlig veiledning enn før, avstanden mellom lærer og elev har økt. Ved Høgskolen i Stavanger frykter man at lærerutdanningen går i oppløsning.

Norsk Skoleblad nr. 15/1999

Quizmester: Ståle Johnsen. Svarene finner du på side 59.

GYLNE ØYEBLIKK

Eit gammalt og eit nytt ritual

Slemme folk drap Jesus. Mor hans sørga tungt, men Jesus vakna opp igjen. Etterpå kom ein kjempehare smygande.

Tekst: Ylva Törngren | yt@utdanningsnytt.no

Barnehagen sin markering ein vår for ti-tolv år sidan baud på ymse både for eit femtitals ungar og dei vaksne, fortel Elin Nygård: – Vi viste påskeevangeliet med musikk, lyssetting og kostymer for dei større barna i ei samling. Barna blei veldig gripne!

Kjenslene blei likevel noko kaotiske då ei tilsett kom forbi tett innpå huset, kledd ut som ...

– Påskeharen! Den ga dei påskeegg gjennom vindauget.

Det auka forvirringa. Mange barn ville opp i eit fang for å snakke om sorg, sakn og å vere glad i. «Kvifor skal Jesus stå opp og ikkje bestefar?»

Eit nytt ritual: stillerom

– Vi rakk ikkje over den gode samtalen med alle, fortel Elin.

Då kom tanken hos dei tilsette om å gi barna tid og rom til store kjensler.

– Ganske snart etter den urolege dagen fekk vi i stand eit stillerom. Der dempa vi belysninga og sette på roleg instrumental musikk. Eg tok i mot ei lita gruppe barn om gangen. Dei fekk velje plass på ein stol eller ein madrass.

Alle kunne få tenne eit lys for nokon dei var glad i, eller sakna, og setje lyset på eit bord.

– Vi hadde pynta bordet med duk og blomster. Dei kunne velje kor lyset skulle stå. Alle så på lyset dei hadde tent og dei andre lysa.

Elin begynte med seg sjølv, fortalde om nokon ho er veldig glad i eller som ho sakna.

Spontant fortalde då ungane om sitt. Om sakn etter fedrar som hadde flytta ut, om slektningar eller kjæledyr som var døde.

Lettare til sinns

Nokre hadde veldig masse på hjartet, andre ikkje: «Jammen eg kjenner ingen som er død».

– Eg pressa ikkje, berre var der. Dei fleste sa likevel noko, om å sakne og å vere glad i.

Etterpå var stemninga ei heilt anna, ifølgje Elin.

– Barna var lettare til sinns, og frå dei føresette fekk vi vite at dei hadde fortalt heima kva dei hadde opplevd.

Årleg formidlar dei tilsette no påskeevangeliet. Dei varierer dramatikken, men øver på å kjenne på dei ulike kjenslene og brukar stillerommet. Påskeharen kjem med egg på eit litt anna tidspunkt.

– Å øve på å kjenne på store kjensler i trygge omgjevnader er viktig. Stillerommet er ein av fleire gode metodar i dette arbeidet, avsluttar Elin Nygård.

Vi rakk ikkje over den gode samtalen med alle.

Elin Nygård (54), pedagogisk leder for Issa Bissa Olderdalen FUS kulturbarnehage på Stord

Har du opplevd et gyllent øyeblikk? Kontakt: redaksjonen@utdanningsnytt.no

Velkommen til Hurdalsjøen Hotell & Spa, Utdanningsforbundets eget hotell

Rabatt for Utdanningsforbundets medlemmer og familie:
890,- pr. natt i dobbeltrom
690,- pr. natt i enkeltrom
Frokost inkludert

Vi tilbyr spa med oppvarmet basseng, badstuer og behandlinger. Hotellet har flere uteaktiviteter som egen badestrand, kanoer, pedalbåter, SUP-brett, EL-sykler, frisbeegolf, boulebane m.m.
Velkommen til vakre Hurdalsjøen!

Book ditt neste opphold på tlf.: 63 95 96 00, eller e-post: post@hurdalsjoen.no

KRYSSORD

Løsningssetningen med navn og adresse sendes til: kryssord@utdanningsnytt.no innen 28. mai.
To vinnere får boksjekk og heder og ære i neste nummer.

					SPILLER CARL HAMIL- TON	REISE FLYTYPE	HA SKJEM- MENDE BILYD	TIDSROM EN ØRJA- SÆTER	JEVNE	VARME- KILDE	ALENE	BANNING	VEKSTEN	
										LEVEN		TALL I EN REKKE FÅ TAK I		
					"BYEN VED ROND- ANE"		EN KRAN KAN VÆRE FORSKER				STEG			
					ARTIKKEL STOFF						LEDD NATRIUM			
										PRO- NOMEN THULIUM	TIL DØMES	KREATUR TEGNE- SERIE		
					SINTE						BELTENE			STØRE- PARTI
					MELDING	SMILE DRIKK		ERSTATTER VARSLE I NY OPPLÆRINGSLOV FØR EU OG EF					BIDRAG	
MÅLTID	FJELL- PLATA VANN- HULL	ENKELTE DAGS DATO	FUGLEN BÆR		VÅPEN- ORGANI- SASJON (USA)	PER STK. 5. TONE	ATSKIL- LIG FLODEN		SVAKT ÅSE GRAN					
SITAT OLE PAUS	"								AVSLAG					
APOSTEL STUDERE				KOM- MUNE I FINN- MARK	SKYGGE- LUE YTTERST I LOFOTEN		TYPE PLAST AVIS MEHE	= LATVIA INGA BEJER ...						
		SKYT- TER- KONGE 1997		KJEDE- LIG					VANDRE					
GA UT «99 LUFT- BALL- ONS»		= NEDER- LAND LYSE PARTI		NORD- VEST AV- DEMPET	"	PASTILL- MERKE		PRO- NOMEN HELLIG						
	LEVE PÅ TRYGD LEVNING		BARNE- BARN AV HELIOS GUDINNE			REKKE TYPE BÅT		FORSTÅ ARTIKKEL	MESTER- SKAP VERK AV JONAS LIE					
BJELKE HUD- KREM					KOBBE FORSYNT			ENG. MATE- MATIKER 1527-1608						
			MIGE OVER- FALL			DIREK- TORAT	SPIST KONGE	JULING SMERTE OPP- GJORT						
UTLØPET PÅLEGG			KREPS- DYR HA LIK- HET MED		BITCH BLOMST- ERSTAND			ENG. TOG -RANER † JOD						
		SPISS FRA URU- GUAY F. 1987	GI LOV ETTER KRL		TYPE BÆR	STAT NAVN FØR TOKYO	ÅRETS SPILLER LA LIGA 09 FARGE							
BUTIKK	TEIT LITE GLASS ØL				GJER- RIGE STATS- FORETAK			GA UT «FY FAEN»	KLUBB- MUSIKK HÅR- PRYD					
			BY I UKRAINA AVLØP			FN (ENG) SKODDE		KROPPS- DEKKE FAG	SOLGUD KJEDE- LIG					
PÅFUNN					SENGE- TØY TING									
OM			GIFT MED CARL IVAR STRØM		RØYK HERR(E)									
			URAN	HUNN- DYR		=LITAUEN			SKREV EN NAVAR- SETE- BIOGRAFI					
BLI LETTERE							VERN							

LØSNINGER

Kryssord nr 4

VINNERNE: John Almendingen, Sandnessjøen, og Emma Galguften, Trondheim. Premien er hver sin boksjekk på kr. 500. Vi gratulerer!

Quiz

1. Trondheim
2. Charles Darwin
3. Nilen og Amazonas
4. Gull
5. «For Whom the Bells Toll»
6. QuizDan
7. Putetrekk
8. Et australsk blåseinstrument som består av et langt, uthult trerør
9. Smørbutikk
10. Rasmussen (Poul Nyrup Rasmussen, Anders Fogh Rasmussen og Lars Løkke Rasmussen)
11. Lærerstudentene i Utdanningsforbundet
12. ... brorskap
13. Lundefuglen
14. Danmark
15. Gemma Grainger

Hver fredag publiserer vi en nettquiz på utdanningsnytt.no. Her finner du nye og tidligere quizer: utdanningsnytt.no/tag/quiz

BLADENE VÅRE

Utdanningsforbundet gir ut medlemsblad og fire tidsskrifter. Alle publikasjonene er redaksjonelt uavhengige og redigeres etter Redaktørplakaten og Vær Varsomplakatens regler for god presseetikk.

 Fagpressen

 **PRESSENS
FAGLIGE UTVALG**

Som medlem i Utdanningsforbundet kan du få medlemsbladet Utdanning på papir eller digitalt. Neste utgave kommer 7. juni.

I tillegg kan du velge ett av disse tidsskriftene kostnadsfritt:

MIN SIDE

Administrer abonnementene dine på www.udf.no/min-side eller kontakt medlemservice om du har spørsmål medlem@udf.no, tlf.: 24 14 20 00

Ikke medlem, men ønsker abonnement?
Send e-post til: abonnement@utdanningsnytt.no

UTDANNINGSFORBUNDET

Besøksadresse: Hausmanns gate 17, Oslo
Postadresse: Postboks 9191 Grønland, 0134 Oslo. Telefon: 24 14 20 00

Modulbygg ble løsningen da Hokksund barneskole hadde behov for flere klasserom.

Les mer på [expandia.no](https://www.expandia.no)

expandia